Doğan Kardeş

Ekim 1961 ★ 125 Kuruş

HAYVAN DOSTLARI

Fügen Akçağlan

İhsan Eriş

Emin K. Samsa

Safiye Su Apaydın

Semih Çidam

Engin Bakaç

Levent Bakaç

Rutsi Moskoviç

Bedia Mutlu

Süleyman Erkent

Ahmet Erkent

Ayda Dermanver

Kâmil Erdemgüler

Aylâ Dermanver

Aylâ Onursal

Hasan B. Baras

Halit Demirten

Deniz Gökak

Oya Akkoç

Güneş Apaydın

Erkan Aksu

Ceyda Görk

Doğan Kardeş
ÇOCUK DERGİSİ

Sayı : 511 Ekim 1961

•

Kuruluşu: 23 Nisan 1945
Fiatı: 125 kuruş

•

Aylık çocuk dergisi ✶ Sahibi: Kâzım Taşkent ✶ Yazı işlerini fiilen idare eden: Vedat Nedim Tör ✶ Yazı işleri bürosu: Galata, Kuledibi, İlkbelediye Caddesi, Küçükhendek sokağı No. 27, Kat 1 ✶ Mektup adresi: Posta Kutusu: 217 - Beyoğlu ✶ Yazı işleri için telefon: 44 74 37 - 44 05 39 ✶ Abone, posta ve banka havaleleri ve her türlü siparişler, Divanyolu Klodfarer Caddesi No. 7 de Doğan Kardeş Yayınevine yapılmalıdır ✶ Yayınevi ile mektuplaşma adresi: P. K. 1146 İstanbul ✶ Yayınevi telefonu: 27 34 54 ✶ Abone şartları: 12 sayı hesabiyle yıllık 10 lira ✶ Yurt dışı iki misli ✶ Adres değişikliği için 50 kuruşluk posta pulu gönderilmelidir ✶ Gelen yazılar, resimler basılsın basılmasın sahibine geri verilmez ✶ Basıldığı yer: Tifdruk Matbaacılık Sanayii A. Ş. Basımevi

Dergimiz «Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Doğan Kardeş Dergisi ve kitapları
YAPI ve KREDİ BANKASI
nın kültür hizmetlerinden biridir.

Atamızın Önünde

Biz, Cumhuriyet çocukları, Cumhuriyetin yıldönümlerinde onu kuran Büyük Adam'ı derin saygı ile anarız. Onun bu uğurda karşılaştığı büyük tehlikeleri, katlandığı büyük sıkıntıları uzun uzun düşünürüz.

Bütün dünyanın Türkiye'den umut kestiği bir anda onun milletine inanarak tek adam olarak nasıl kurtuluş bayrağını açtığını ve nasıl büyük inanma gücü, yapıcı ve kurucu sevgisi ile büyük işler başardığını hatırlıyarak her gün ondan yeni kuvvet alırız.

Ona lâyık evlâtlar olabilmek için ahlâklı, bilgili, becerikli, sıhhatli, çalışkan çocuklar ve gençler olmak andımızı tazeleriz.

■

İŞTE BEKLEDİĞİNİZ KİTAPLAR...

1. Tabiat Ana Anlatıyor

Tabiat anamızı size bu kitap kadar sevdirerek sıkmadan anlatan bir kitap az yazılmıştır. İlk baskısı o kadar çok sevildi ki, onu yeniden bastırmak zorunda kaldık.

Onu her okuyan hem çok şeyler öğrenir, hem de çok eğlenir. Onu Millî Eğitim Bakanlığı da yardımcı kitaplar arasına kabul etti.

2. Keşifler ve İcatlar Ansiklopedisi

Bu kitap da artık bütün ev ve okul kitaplıklarının demirbaşı oldu. Öyle ki, dördüncü baskısını yapmak zorunda kaldık. İnsanların yaptıkları bütün büyük icatları ve keşifleri bu kitapta en kısa ve can alıcı bir şekilde bulacaksınız.

Kafanızı zenginleştirmek istiyorsanız bu kitabı okuyunuz. O da Millî Eğitim Bakanlığının yardımcı kitapları arasına girmiştir.

3. Bufalo Bill

Bu da fedakâr, kahraman bir gencin heyecanlı hayatını, serüvenlerini anlatan sürükleyici bir romandır. Bütün dünya dillerine çevrilmiş ve bütün dünya çocukları tarafından sevilmiş bir eserdir.

Bütün bu kitaplar, Doğan Kardeş Yayınlarının hediyelik kitaplar serisindendir. Her biri renkli kapaklı, bez ciltli, resimli iyi kâğıtlı şık ve güzel kitaplardır. Her birinin fiatı 10 liradır.

Sipariş adresi: P. K. 1146 - İstanbul.

■

TATİL YARIŞMALARIMIZ BİTTİ

Tatil yarışmalarımız eylûl sonunda bitti. Jüri heyetinin kararından sonra derece alan kardeşleri dergimizde ilân edeceğiz.

On yaşındayım. Saçım ve gözlerim kestane rengindedir. Yeni Nesil özel okuluna gidiyorum. Beşinci sınıftayım. Resmi severim. Üç yıl önce ingilizce öğrenmeğe başladım. Öğretmenlerimi ve arkadaşlarımı çok severim.

Bir erkek kardeşim var, adı Fırat. Altı yaşında Saçı ve gözleri simsiyah. Bir çok oyuncağı var. Resim sever. Pek iyi resim yapar. Tahtadan küçük sandalyeler yapar.

Babamız ve annemiz öğretmendirler. Türkçe ve Türk edebiyatı okutuyorlar. İdealleri bir özel okul kurmaktır. Annem Rabindranath Tagore'u sever ve (eserlerini) okur.

Yakacıkta bir köşkümüz var. Yakacık İstanbul dolaylarındadır. Yeşil ve sakin (bir yer) dir. Arkasında Aydos tepesi; ön tarafında mavi Marmara ve Adalar vardır. Hafta sonu tatillerimizi orada, Yakacıkta geçiririz. Bir köpeğimiz, bir kedimiz, ördek ve tavuklarımız vardır.

İstanbulda, her gece babamın ve annemin arkadaşları gelir. Arasıra biz çıkar, sinemaya, yahut çocuk tiyatrosuna gideriz. Günlerimizi böyle geçiririz.

Yazımı burada bitireyim.

Türkiyeden Hindistan'a selâmlar.

Bu yazımızla SHANKAR Çocuk Yarışmalarının milletler arasındaki önemi hakkında Doğan Kardeş okurlarına bilgi vermek istedik.

Yazı yarışmaları İngilizce olduğu için bunlara İngilizce konuşan yahut resmî dili İngilizce olan milletler dışında girenler pek azdır. (1960 da armağan alan 105 çocuktan ana dili veya resmî dili İngilizce olmıyanların sayısı 14 ten ibarettir). Bu hal karşısında onar yaşında iki Türk çocuğunun bu yarışmada armağan alması bizi çok sevindirdi. Gönül istiyor ki çocuklarımız başta resim olmak üzere daha çok girsinler ve daha yüksek armağanlar, altın madalyalar ve yaş birincisi armağanları alsınlar. Kendilerinden bunu bekliyor ve umuyoruz.

Yarışma şartlarını etrafı ile öğrenmek istiyenler Hindistan Büyükelçiliği Kültür Ataşesinden bilgi alabilirler.

A. B.

ANNEMİN GÖNLÜNDEN

Bir yol var, bir yol var, bitmiyen bir yol
Annemin gönlünden benim gönlüme
Coşkun renkleriyle gel diyen bir yol
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Çağıran, ses veren aydınlık yerden
Sarkar gür dallarla gür bahçelerden
Bir ışık elenir, bilmem ki nerden?...
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Eğilir kalbime melek yüzüyle
Sevinçler yaratır yeşil gözüyle
Tatlanır sevgiler hür gündüzüyle
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Bir yol, salkım salkım hayat sevgisi
Günlerin acısız tek musikisi
Kış mevsiminde baharın sesi
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Ağlarım, sevincin sesidir bu an
Ağlarım, kalbimi odur çağıran
Ağlarım, avutuş koşar her zaman
Annemin gönlünden benim gönlüme.

İbrahim Zeki BURDURLU

Milletlerarası Sanat yarışmasında Armağan kazanan

TÜRK ÇOCUKLARI

HİNDİSTAN'ın başkenti New Delhi'de her yıl dünya çocukları için sanat yarışmaları açılır. SHANKAR Yarışmaları adı ile tanınan bu yarışmalar biri resim, biri de yazı olmak üzere iki bölümdür. İlk defa 1950 de 13 memleketten gönderilen 6.000 kadar resim ve yazı ile açılmış, sonraları bütün dünya çocuklarında uyandırdığı ilgi ile her yıl biraz daha büyüyerek devam etmiştir. Her yılın yarışma neticeleri, armağan alanların isimlerini, eserlerinin fotoğrafları ve yazılarının metinleri ile bir önceki yılda armağan kazanmış olanların resimlerini bir araya toplayan özel bir yıllık şeklinde ertesi yıl SHANKAR tarafından basılıp yayınlanır. Bunda yarışmaların şartları hakkında bilgi de verilir.

SHANKAR'ın 1961 yıllığında 1960 yarışmaları üzerine şu bilgiler verilmektedir: Yarışmalara 74 memleketten sayısı 70.000 in üstünde resim ve yazı gönderilmiştir. 1950 de 13 memleketten gönderilen resim ve yazı sayısı ancak 6.000 kadar olduğu düşünülürse 10 yıl içinde bu yarışmaların milletlerarasında ne büyük bir itibar kazandığı anlaşılır.

Yarışmalara dünyanın beş kıtasında en ileri memleketlerden en geri kalmış olanlara kadar her yerden çocuklar giriyor.

1960 yarışmalarına giren 74 memleketten 64'ünün çocukları 412 armağan kazanmıştır: 364 resim için, 48 yazı için.

Resim için en büyük armağan Hindistan Cumhurbaşkanının verdiği altın madalyadır. Bunu gönderilen eserler arasında jürinin en çok beğendiği resmi yapmış olan 13 yaşında Polonyalı bir kız kazanmıştır.

En iyi yazı için Hindistan Cumhurbaşkan-vekilinin koyduğu altın madalya 15 yaşında bir Hintli erkek çocuk tarafından kazanılmıştır.

1960 yarışmasına eser gönderen Türk çocuklarından dördü resimden, ikisi de yazıdan armağan almışlardır. Bunların isimlerini ve SHANKAR 1961 yıllığında eserlerinin fotoğrafı ve yazılarının metni bulunan sahifelerin numaralarını aşağıda veriyoruz.

RESİMDEN:

Betülay Mukyen (yaşı 13) «Köylü Kız». Sahife 156.

Mehmet Dinçer (yaşı 14) «Vazoda Çiçekler». Sahife 164.

Rıfat Üstün (yaşı 15) «Çeşmede». Sahife 185.

Süheylâ Kırımlı (yaşı 14) «Çarşı». Sahife 207.

YAZIDAN:

Salih Münir Yaras (yaşı

BİR MAVİ BAHÇE

Bir mavi bahçe var
Yarısı mavi yarısı sarı
Yarısı yeşil yarısı kırmızı
Bölünmüş güzel bahçe renk renk
Ağaçları yemyeşil
Bölünmüş güzel renkli çiçekler.

Mine AYDIN

10) «En Büyük Sevincim». Sahife 79.

Nihal Dicle Akay (yaşı 10) «Hayatımız». Sahife 86.

DOĞAN KARDEŞ kendilerini tebrik eder ve gelecek yıllarda daha büyük başarılara ermelerini diler.

Yazı yarışmaları yalnız İngilizce üzerinedir. Başka dilde yazı yarışmaya kabul edilmez. Armağan kazanan iki çocuğumuzun yazılarının özü hakkında fikir vermiş olmak için bunları türkçeye çevirdik, burada yayınlıyoruz:

Salih Münir Yaras'ın yazısının türkçesi:

EN BÜYÜK SEVİNCİM

Pek lâtif bir yaz günü. Bahçede oynuyorum. Ansızın bir kuş sesi işittim, acı acı ötüyordu. Başımı çevirince bir kedinin sivri dişleri arasından kurtulmağa çalışan küçük güzel bir kuş gördüm. Onlara doğru koştum, kuşçağızı keskin dişlerden kurtardım.

Kanayan boynuna sargı sardım ve onu ellerimin içine aldım. Ufacık gözleri bana sevgi ile bakıyordu.

Odamda kendisine bir yer hazırladım. Her gün onun güzel sesini dinliyordum. Arkadaş olmuştuk.

İki gün sonra tamamiyle iyileşti. Onu ellerime aldım, bahçeye gittim. Ağaca çıktım ve küçük kuşu (kendisinden ayrılacağım için üzüntü duyarak) en yüksek dallardan birinin üstüne bıraktım.

Ana kuş yavrusunu kaybettiğinden beri üzgün üzgün öterek evin etrafında uçup duruyordu. Yavrusunu görünce ona doğru uçtu. İkisi birlikte coşkun bir sevinç neşesi ile daldan dala sekerek uçup gittiler.

Bu benim en büyük sevinç duyduğum gündü.

Betülây Mukyon'in armağan kazanan «Köylü Kız» tablosu

Nihal Dicle Akayın yazısının türkçesi:

HAYATIMIZ

Hayatımızı yazmak istiyorum. Adım Dicle'dir.

On yaşındayım. Saçım ve gözlerim kestane rengindedir. Yeni Nesil özel okuluna gidiyorum. Beşinci sınıftayım. Resmi severim. Üç yıl önce ingilizce öğrenmeğe başladım. Öğretmenlerimi ve arkadaşlarımı çok severim.

Bir erkek kardeşim var, adı Fırat. Altı yaşında Saçı ve gözleri simsiyah. Bir çok oyuncağı var. Resim sever. Pek iyi resim yapar. Tahtadan küçük sandalyeler yapar.

Babamız ve annemiz öğretmendirler. Türkçe ve Türk edebiyatı okutuyorlar. İdealleri bir özel okul kurmaktır. Annem Rabindranath Tagore'u sever ve (eserlerini) okur.

Yakacıkta bir köşkümüz var. Yakacık İstanbul dolaylarındadır. Yeşil ve sakin (bir yer) dir. Arkasında Aydos tepesi; ön tarafında mavi Marmara ve Adalar vardır. Hafta sonu tatillerimizi orada, Yakacıkta geçiririz. Bir köpeğimiz, bir kedimiz, ördek ve tavuklarımız vardır.

İstanbulda, her gece babamın ve annemin arkadaşları gelir. Arasıra biz çıkar, sinemaya, yahut çocuk tiyatrosuna gideriz. Günlerimizi böyle geçiririz.

Yazımı burada bitireyim.

Türkiyeden Hindistan'a selâmlar.

Bu yazımızla SHANKAR Çocuk Yarışmalarının milletler arasındaki önemi hakkında Doğan Kardeş okurlarına bilgi vermek istedik.

Yazı yarışmaları İngilizce olduğu için bunlara İngilizce konuşan yahut resmî dili İngilizce olan milletler dışında girenler pek azdır. (1960 da armağan alan 105 çocuktan ana dili veya resmî dili İngilizce olmıyanların sayısı 14 ten ibarettir). Bu hal karşısında onar yaşında iki Türk çocuğunun bu yarışmada armağan alması bizi çok sevindirdi. Gönül istiyor ki çocuklarımız başta resim olmak üzere daha çok girsinler ve daha yüksek armağanlar, altın madalyalar ve yaş birincisi armağanları alsınlar. Kendilerinden bunu bekliyor ve umuyoruz.

Yarışma şartlarını etrafı ile öğrenmek istiyenler Hindistan Büyükelçiliği Kültür Ataşesinden bilgi alabilirler. **A. B.**

ANNEMİN GÖNLÜNDEN

Bir yol var, bir yol var, bitmiyen bir yol
Annemin gönlünden benim gönlüme
Coşkun renkleriyle gel diyen bir yol
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Çağıran, ses veren aydınlık yerden
Sarkar gür dallarla gür bahçelerden
Bir ışık elenir, bilmem ki nerden?...
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Eğilir kalbime melek yüzüyle
Sevinçler yaratır yeşil gözüyle
Tatlanır sevgiler hür gündüzüyle
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Bir yol, salkım salkım hayat sevgisi
Günlerin acısız tek musikisi
Kış mevsiminde baharın sesi
Annemin gönlünden benim gönlüme.

Ağlarım, sevincin sesidir bu an
Ağlarım, kalbimi odur çağıran
Ağlarım, avutuş koşar her zaman
Annemin gönlünden benim gönlüme.

İbrahim Zeki BURDURLU

KARAGÖZ OYNUYORUZ

Gangsterlik Modası

Karagöz — Nedir o elindeki bakayım?

Karagözcük — Tabanca babacığım...

Karagöz — Oh maşallah... Nereden buldun bunu?

Karagözcük — arkadaşlarla gangsterlik oynadık da.

Karagöz — Oh, oh... Maşallah, maşallah... Tebrik ederim.

Karagözcük — Ne var bunda böyle kızacak babacığım, oyun bu.

Karagöz — Oynıyacak başka oyun bulamadınız mı?

Karagözcük — Şimdi gangsterlik modası var da...

Karagöz — Ne dedin, ne dedin anlıyamadım?

Karagözcük — Öyle ya babacığım, bütün gazeteler ondan bahsetmiyorlar mı? Büyük büyük resimlerini basmıyorlar mı? Arkadaşlar da imrenmişler...

Karagöz — (Keserek) Ayol bu adi, alçak, yüzsüz hırsızın, soyguncunun biri. Size yakışır mı onu taklit etmek? Hırsızlık, soygunculuk öyle özenilecek bir şey mi? Doğrusu sana bunu hiç yakıştıramadım. Hani söz vermiştiniz, haydut gangster dergilerini okumıyacağız diye. Ne oldu, caydınız mı sözünüzden?

Karagözcük — Yok yok babacığım, biz sözümüzden caymadık. O kötü dergileri okumuyoruz.

Karagöz — Ya bu yaptıklarınız?

Karagözcük — Bu sadece bir oyun babacığım.

Karagöz — İnşallah öyledir. Gangsterliğin oyunu bile kötü.

Karagözcük — Emin olun babacığım, biz o kötü dergileri okumuyoruz artık. Çünkü onlardan zevk almıyoruz. İyi şeyler okuya okuya artık kötü şeylerden hoşlanmaz olduk.

Karagöz — Aaa... bak bu doğru ise...

Karagözcük — (Keserek) ben de senin bu sözüne darıldım işte. Niçin bu doğru ise diyorsun, yalan söyler miyim ben hiç?

Karagöz — Affet, affet onu demek istemedim. O kadar güzel konuştun ki, sevincimden böyle ağzımdan kaçtı. Çok doğru söylüyorsun, kötü kitaplara, iyi dergilere alışanlar, kötü kitaplardan, kötü dergilerden zevk almaz olurlar. Tıpkı iyi şeyler yemeğe alışmış bir insanın kötü yemeklerden midesinin bulanması gibi...

Karagözcük — Bizim kafamız da, ruhumuz da iyi yayınlarla öyle kibarlaştı ki babacığım, öyle bayağı heyecanlara kendimizi artık kolay kolay kaptırmayız. Sen bunu hiç merak etme.

Karagöz — Öyle ise bundan sonra gangsterlik oyununa bile heveslenmeyin.

Dünyanın en büyük teleskopları

Dünyanın en büyük teleskopu Kaliforniya'da Palomar dağındaki gözlem evinde bulunan 5 m. çapındaki dev teleskoptur. Büyüklük bakımından 2,5 m. çapıyla Rusya'da Kırım Astrofizik gözlem evindeki teleskop ikinci gelmektedir. Hareket eden kısımları 62 ton gelmesine karşılık öylesine duyarlı olarak ayarlanmıştır ki bir tek parmakla bile hareket ettirilebilir. Yıldızları son derece kesinlikle gözliyebilmek için idare sistemi mümkün olduğu kadar otomatikleştirilmiştir. Bunun için de 160 elektrik motoru sayıcılar ve karmaşık aletler bulunmaktadır. Bu teleskopla milyonlarca ışık yılı uzaktaki sönük yıldızlar bile gözlenebilmektedir. İddia edildiğine göre sözü edilen teleskop Moskova'da kurulsa Vladivostok'taki bir kibritin ışığını seçebilir. Resimde bu teleskop görülüyor.

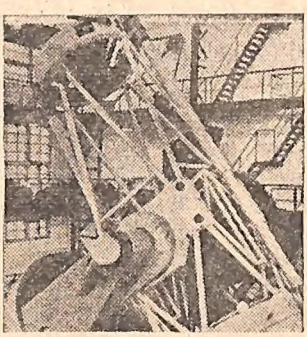

ATATÜRK ve DEVRİMLERİMİZ

Cumhuriyetin gerçek anlamı

«Türk Milleti hiçbir şahsın, hiçbir tacidarın esiri değildir ve hiçbir vakit olmıyacaktır.»

29 Ekim 1923, tarihimizin en büyük günlerinden biridir. Çünkü bugün Türk Ulusu, gerçek kurtuluşuna kavuşmuş oluyordu.

Atatürk, Birinci Dünya Savaşından yenilmiş olarak çıkan ve karanlık bir uçuruma doğru yuvarlanmakta olan Türk ulusunu kurtarmak için Anadoluya geçtiği vakit peşinde koştuğu büyük bir idealden kuvvet alıyordu Bu ideal, Türk ulusunu idare şekliyle, kılık kıyafetiyle ve düşüncesiyle hür, bağımsız ve ileri bir memleket haline getirebilmekti.

Dikkat edilecek olursa 23 Nisan 1920' de Birinci Büyük Millet Meclisi açıldığı vakit cumhuriyetin hemen bütün temelleri atılmış bulunuyordu. Kabul. edilen esaslara göre artık bundan böyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin üstünde hiçbir kuvvet bulunmıyacak, kanun yapma ve yürütme yetkileri ancak B.M.M. ne ait olacaktı. Elbette ki böyle bir idare şeklinin cumhuriyetten başka bir şey olmadığı ve olamıyacağı aşikârdır. Şu halde bizde cumhuriyetin temeli 23 Nisan 1920'de atılmış, fakat bu tarihte Kurtuluş Savaşı ile uğraşıldığından rejimden rejime geçmek gibi bir anlam taşıyan ve herkesin bir anda anlıyamıyacağı ve kavrıyamıyacağı konuların tartışılması ileri tarihlere bırakılmıştı. Kısacası, cumhuriyeti kurtuluş şartı olarak kabul etmiş, lâkin adını henüz koymamıştık.

Nihayet vatan düşmanlardan temizlendikten sonra sıra bu önemli konunun tartışılmasına ve kanunlaşmasına geldi. 29 Ekim 1923 günkü Meclis toplantısında Türkiye devletinin yeni hükümet şekli görüşüldü. Getirilen kanun teklifinde cumhuriyetin ilânı üzerinde duruluyordu. Mecliste bu teklifin yana veya buna karşı konuşanlar oldu. Biz buraya bunlardan sadece bir iki örnek almakla yetineceğiz.

Vasıf Bey:

«Türk milleti hiçbir şahsın, hiçbir tacidarın esiri değildir ve hiçbir vakit olmıyacaktır. Türk kendi kendisinin efendisidir. Türkiyenin idaresi cumhuriyettir.»

Abdurrahman Şeref Bey:

«Hükümet şekillerini saymıya lüzum yok. Hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir, dedikten sonra kime sorarsanız sorunuz, bu cumhuriyettir.»

Bundan sonra Eyüp Sabri Efendi, cumhuriyetin derhal kabul edilerek 101 pâre top atılmak suretiyle ilânını ve cumhurbaşkanı seçimini teklif etti. Kanun maddeleri kabul edildikten sonra Şair Mehmet Emin Bey bir söylevde bulundu. Sonunda Meclis üyeleri ayağa kalkarak hep bir ağızdan 3 defa «Yaşasın Cumhuriyet» diye bağırdılar. Saat 20.30 da alınan bu karardan sonra gizli oyla cumhurbaşkanı seçimine başlandı. Neticede Mustafa Kemal'in 158 oyla seçildiği anlaşıldı. Esasen Mecliste de 158 milletvekili bulunuyordu. Bu sonuç, sürekli alkışlarla kutlandı. Bunun üzerine Mustafa Kemal, kürsüye gelerek kendisini seçen arkadaşlarına şu sözlerle teşekkür etti:

ATATÜRK, CUMHURİYETİ ANLATIYOR

Cumhuriyet, ahlâkın faziletine dayanan bir idaredir, cumhuriyet fazilettir. Sultanlık korku ve tehdide dayanan bir idaredir. Cumhuriyet idaresi faziletli ve namuslu insanlar yetiştirir. Sultanlık korkuya, tehdide dayandığı için korkak, zelil, tembel, rezil insanlar yetiştirir.

★ (1925)

Cumhuriyet, fikir serbestliği taraftarıdır. Samimî ve meşru olmak şartiyle her fikre hürmet ederiz. Her kanaat bizce muhteremdir.

Atatürk (1923)

Ünlü karikatür üstadı

Cemal Nadir

25 yıl bizleri güldürüp düşündürmüş olan ünlü karikatürcümüz Cemal Nadir Güler, 1947 yılında ve 45 yaşında iken ölmüştü.

Adı, sınırlarımızın dışına da taşmış olan değerli karikatürcümüz Cemal Nadir Güler, Bursada doğdu. Babası Şevket Bey, güzel yazı yazan (hattat), kanun (çalgı) çalan, sanatçı ruhlu ve memurlukla geçinen bir insandı.

Cemal Nadir'in doğduğu, çocukluğunu ve gençliğini geçirdiği ev, Bursanın bir kenar mahallesinde, kapılarının ikisi de çıkmaz sokaklara açılan loş, tahtadan bir yapıydı. Bahçesinde birkaç ağaç, bir, iki gül fidanı, bir çardak ve mermer bir havuzcuk vardı. Cemal Nadir, vaktinin çoğunu bu bahçede resim yapmakla geçiriyordu. Resim, onun oyunu demekti.

Cemal Nadir, ilköğrenimini Bursa'da yaptıktan sonra biraz da Bilecik'de okudu ve çocuk denilecek bir yaşta hayata atıldı. Kendisi o günlerini şöyle anlatıyor:

HAYATA ATILIŞI

«Fakir olan ailemin yükünü biraz olsun hafifletmek için, beni bir kasnakçının yanına çırak verdiler. Haftada üç yirmibeşlik alıyordum. Fakat yaptığım iş, güçlü kuvvetli insanların yapabileceği soydandı. Yaradılıştan zayıf olan ben, bu çalışmaya dayanamıyordum ve nihayet hasta oldum. Hastalığımın şüphesiz başka sebepleri de vardı: Resim yapmaya karşı olan ve içimden taşan büyük isteği ve istidadı, geceleri evde kör zeytinyağı kandili altında yaşatmaya uğraşıyordum.

Uykusuzluk, beden yorgunluğu, çıraklığa karşı olan nefretimden, kötü kandilin altında çalışmamdan ötürü gözlerimin kuvvetini kaybetmesi, gıdasızlık ve en nihayet hastalık!...»

Cemal Nadir'in bütün isteği, ressam olmaktı. Fakat ailesi ona kızıyor:

— Böyle, dine aykırı şeylerle uğraşma!... diyordu. Ama o, yine de gizli gizli resim yapmaktan kendini alamıyordu

Hastalığı geçtikten sonra yine çalışması, para kazanması gerekiyordu. Onu bu sefer daha ağır bir işe verdiler: Makineci çıraklığına! Bu sıralar, memleketin karanlık günleriydi. Yunanlılar Bursayı ele geçirmişlerdi. Şevket Beyi de, birçok memurlar gibi, işinden çıkardıklarından ailenin bütün geçim yükü zayıf, hastalıklı Cemal Nadir'in omuzlarına yüklenmiş bulunuyordu. Bir şeyler yapması; hem çıraklıktan çok kazanması, hem de içindeki sanat aşkını doyurabilecek bir yol tutması gerekiyordu. O, fırsat bu fırsattır, diyerek ilk adımını attığı Bursada bir tabelâcı dükkânı açtı. Mağazalara,

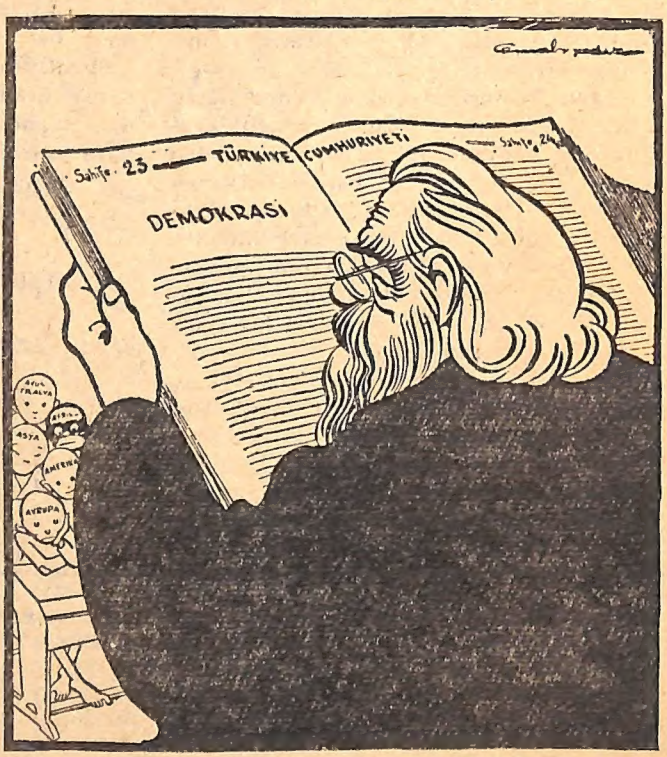

Tarih — Dikkat edin çocuklar! Büyük eserin en önemli faslına geldik.
(29-10-1946)

dükkânlara levhalar yazacaktı. Arada resim yapmağa da vakit bulabiliyordu, ama kazancı yine kıttı, ailesini zorlukla geçindirebiliyordu.

Durmadan, dinlenmeden çalışıyordu. Konuşurken bile... Bursada çok sevilen bir insan olduğu için dükkânında müşteriden fazla, eşi dostu bulunuyordu. Tabelâlar yazdığı gibi, kumaş üzerlerine yağlıboya ile kuş, çiçek ve manzara resimleri de yapıyordu. Lâkin hepsi nafileydi, yeteri kadar kazanamıyordu.

ÖĞRETMENLİĞİ

O sıralarda Yunanlılar, Bursa'dan çekildikleri için Cemal Nadir öğretmenlik istedi. Kendisine birkaç ilkokulun resim öğretmenliği verildi. Bu iş, onun istediği bir çalışma alanıydı. Fakat okuldan okula koşmak, kendisini çok yoruyordu ve üstelik de istediği gibi serbest çalışacak vakti kalmıyordu.

Bu sıralarda bir taraftan da karikatür yapmağa merak saran Cemal Nadir, kararsızlık içindeydi. İlk karikatürleri DİKEN ve AKBABA dergilerinde çıkmıştı, ama eline beş para geçmiyordu.

Bu devrede, bütün zevki, karikatür çizmekten ibaretti. «Bir toplulukta sessizce bir kenara çekilir, kimseye hissettirmeden, hazır bulunanların krokilerini çizeverirdi. Fakat asıl karikatürleri bakarak yapmazdı; bir insana dikkatle bakması yeterdi. Eve döner dönmez oturur ve o adamın karikatürünü en başarılı şekilde çizerdi.»

Cemal Nadir, bir gün, İstanbulun geniş sanat çevresinde daha iyi gelişeceğini düşünerek, Bursadan ayrıldı ve İstanbulda tabelâcılık yapmağa başladı Fakat yazdığı tabelâlarla ancak karnını doyurabiliyordu. Minimini yavrusunun, kolları arasında ölmesi de İstanbuldan tekrar Bursa'ya dönmesine sebep oldu. Yine bir tabelâcı dükkânı açtı. Millî Sinema'nın karşısında ufacık bir dükkân. Bir süre de bu sinemanın her programda değişen kapı reklâmlarını ve yazılarını hazırladı. Ayrıca Bizim Mektep adlı ilkokulda da öğretmenlik aldı. Burada; resim, el işi, jimnastik, müzik dersleri okuttu. Sözün kısası; kazanmak ailesini geçindirmek için ne yapmak gerekiyorsa yaptı, uğraştı, didindi. Bu sıralarda karikatüre kendini, her zamankinden fazla verdi.

HARF DEVRİMİ VE CEMAL NADİR

Cemal Nadir'in yakın arkadaşı Bursalı Rıza Ruşen Yücer, değerli sanatçımızın memleket ölçüsünde tanınmağa ve duyulmağa nasıl başladığını şöyle anlatıyor:

«Yeni harf devrimi onun imdadına yetişti. Okulların, resmî dairelerin, iş yerlerinin bütün tabelâ ve levhaları yeni harflere çevrilecekti. Cemal Nadir, küçük dükkânını bıraktı, Ulucami civarında büyük ve geniş bir dükkân kiraladı. Orada geceli, gündüzlü çalışmağa başladı. Öğrencilerinden eli fırça tutanlar da kendisine yardıma geldiler. Çok çalışıyordu ama, çok da kazanıyordu. İşte bu günlerde İstanbuldan, daha önce birkaç karikatürünü gönderdiği Akşam gazetesinden bir müjde mektubu aldı.

Harf devrimi, etkisini yalnız levha ve tabelâlarda göstermemiş, basın tekniğinde de bir değişme, bir başkalaşma, basmakalıplıktan çıkma havası ve isteği uyanmıştı. Akşam gazetesi, yeni harflerle yeni makinesinde, birtakım yenilikler yaparken her gün bir karikatür koymayı da programına geçirmiş ve bunun için Cemal Nadir'i esaslı ve temelli olarak kadrosuna almayı düşünmüştü.

Cemal Nadir, bir hafta düşündü. İstanbuldan yine eli boş geri dönmekten korkuyordu, ama Bursa da kendisine dar gelmekteydi. Tabelâcılıktan edindiği kazanç fena değildi ama, bunun sonu yoktu. Tabelâ yenileme canlılığı elbette geçecekti.»

Nihayet İstanbula gelmeğe karar verdi. Gazete ile bir anlaşma imza ederek, çektiği sıkıntıları unutturacak

(Devamı Sh. 50'de)

Koleksiyon meraklısı bir kardeş

İngiltere'de Kent eyaletinde John Drake adlı bir çocuğun özel bir koleksiyon merakı var. Yabancı ülkelerden getirttiği pervane yumurtalarından çıkan tırtılları beslemekte bunlar kanatlı pervane haline gelince de resimlerini çizip boyamaktadır. Resimde bu sanatkâr hayvan dostunu Asya'dan getirttiği Atlas pervanesi

adlı güzel pervanesiyle başbaşa görüyorsunuz.

Canlı Manken

Mercandüzü küçük bir taşra şehriydi. Bir zamandan beri ana caddede açılan «Sizin Giyim Evi», şehrin giyim eşyası satan biricik mağazası olduğu için sahibine hayli para getiriyordu. İhsan Bey dükkânını genişlettikçe genişletti, yanında bir dikiş atölyesi açtı. Şimdi de dükkânın iki vitrinine koymak için başkentten mankenler getirtiyordu.

Hamallar kamyondan uzun, yassı sandıkları mağazaya taşırlarken ufak tefek, gösterişsiz olduğu halde sesi boyundan büyük, çabuk öfkelenen İhsan Bey telâşla koşuşuyor, hamallara bağırıyordu. Babaları onlara da çatmasın diye Erhan, Hâle hattâ küçükleri Memo bile dükkânın bir köşesine sinmiş, sessizce olan biteni seyrediyorlardı.

Hâle, annesine sokularak, yavaşça:

— Sandıkları ne zaman açacağız anne? diye sordu.

— Bu akşam. Dükkânın kapanmasına yarım saat bir şey kaldı zaten.

Atölye çıraklarından en küçüğü Saime, sevincinden el çırpmağa başladı:

— Yarın sabah da giydireceğiz onları, değil mi Feriha Hanım teyze?

Makasdar Aliye Hanım kıza dik dik baktı:

— Mankenleri Feriha Hanımla ikimiz giydireceğiz.

Küçük kız somurttu ama ses çıkarmadı, ustası patronu gibiydi, şakası yoktu.

Dükkânın kepenkleri indirildikten Hâle ile Memo yatırıldıktan sonra mahalle bekçisi Mahmut dayının yardımı ile manken sandıkları açıldı. Dükkânın içi talaşla, ince, kıvrık lif telleriyle doldu. Feriha Hanım bunları, soba tutuşturmak için bir sepete doldururken Erhanla babası sandıkların içindeki ambalâj kâğıtlarını kaldırarak, biri başından, öbürü ayaklarından tutup mankenleri çıkarıyorlardı.

Kıvırcık saçlı erkek çocuğu mankenini gören bekçi hayranlık ıslığını tutamadı:

— Vay anam, sahici bir oğlan gibi be!

Kucağına almak istedi ama İhsan Bey:

— Aman yavaş Mahmut dayı, kırılır bunlar! deyince adamcağız elini geri çekti.

★

Mankenlerin giydirilmesi öğle paydosuna kaldı. O gün Aliye Hanımı yemeğe bıraktılar Küçük Saime ile öbür çıraklara, paydos bitmeden önce gelmeleri tenbih edildi.

Feriha Hanımla terzi, büyük insan boyundaki kuklaları giydirirken çocuklar merakla seyrediyor, büyükler yardımlarını istedikçe hep birden koşuyorlardı. Kız çocuğu mankeni giydirilirken Hâle dayanamadı:

— Pembe taftа elbiseyi giydirin ona anneciğim!

Saime, mavi tülü daha çok yakıştırdı.

— Başına da büyük bir hasır şapka giydirelim...

Çocukların Gülperi adını taktıkları mankeni dantellerle süslü bir şapkayla, mavi tüller içinde gören İhsan Bey bile küçüklerin alkışlarına katıldı.

Saat tam iki buçukta «Sizin Giyim Evi» mağazasının kepenkleri kaldırıldı, mankenlerin gelişini birkaç günden beri sabırsızlıkla bekliyen şehir halkı vitrinleri sardı. Vitrinlerin birinde şortlu bir erkekle plâj kıyafetli bir kadın

ve en önde süslü püslü Gülperi duruyordu. İkinci vitrindeki erkeğin sırtında bir smokin vardı; kadına bir öğleden sonra elbisesi giydirmişlerdi. Erkek çocuk, Erhanın pek hoşuna giden spor kıyafetindeydi. Ayrıca kukuleteli bir trençkotu vardı.

Dükkân kapanana kadar vitrinlerin önündeki kalabalık eksilmedi. O gün satış da epey farklı oldu. Dükkânın kapanmasından az önce İhsan Bey:

— Erhan, seni 7 otobüsüyle amcana, Halisköye yollayacağım, dedi. Manken sandıklariyle beraber onlara da bir iki kutu mendil, çorap geldi. Götürür, yarın dönersin.

Erhan Halisköye gitmekten pek hoşlanmazdı. Çünkü ne zaman amcasına gitse adamcağız dükkânının hesap defterlerini ona baktırırdı. Bu defa da öyle olacağını bildiği için canı hiç gitmek istemiyordu. Tabiî isteksizliğini belli etmedi, vakit dar olduğu için valizi aldı, koşa koşa otobüs durağına gitti.

O gece yatağında hep Gülperiyi düşünen Hâle, yakından, kimse mâni olmadan güzel mankeni bir daha doya doya seyretmek istedi. Usulca alt kata inerek arka kapıdan dükkâna girdi. Balmumundan kuklalar ay ışığı altında tıpkı birer canlı adam gibi duruyorlardı. Bir kımıldanıp yürümeleri eksikti... Hâle bunu düşünürken kuklalardan birinin ona doğru bir adım attığını görmez mi!... Çığlığı basacak oldu, sesi çıkmadı... O anda trençkotunun kukuletesini arkaya atan manken parmağını ağzına götürdü:

— Sakın bağırayım deme Hâle!

— Ağabey... Ne yapıyorsun burada? Korkuttun beni!

— Otobüsü kaçırdım. 9 otobüsüne kaldım. Biraz dolaşayım dedim; derken karnım acıktı, mutfak kapısından eve girip öte beri aldım. Aklıma bunları görmek geldi...

— Benim gibi...

— Bunun trençkotunu sırtıma geçirdim, aynanın karşısında aynı pozda durdum. Bir de baktım ki otobüse beş dakikadan az bir zaman kalmış, gitsem de yetişemem... Artık yarın ilk otobüsle gider öğleyin dönerim. Amcam da beni alıkoymaz o zaman.

Güldüştüler. Hâle:

— Şunların kıyafetlerini değiştirsek? deyince Erhan da bu fikri beğendi.

— Ben çocuğa uzun pantolonlu lâcivert elbise giydireceğim, dedi.

Hâle de Gülperiyi ille pembe tuvaletleriyle görmek istiyordu. Parmak uçlarına basarak satılık elbise asılı dolabı açıp istediklerini çıkardılar, mankenleri soymağa başladılar. Birdenbire Erhanın acı çığlığı duyuldu:

— Eyvah... ne yaptım ben!

Hâle yanına koştu. Ağabeysinin elinde tuttuğu tatlı tatlı gülümseyen mankenin başını görünce ne olduğunu anladı.

— Nasıl yaptın bunu ağabey?!...

— Gömleği üstünden çıkarırken kafası da beraber elimde kaldı... Tutayım derken yere düştü.

Manken çocuğun başı düşünce burnuyla bir kulağı parçalanmıştı. Erhan sapsarı kesildi.

— Otobüsü kaçırmasaydım olmazdı bunlar... diye mırıldandı.

Son pişmanlık para etmediğine göre iki kardeş baş başa vererek ne yapmak gerektiğini düşünmeğe başladılar. İkisi de dünyada her şeyden çok babalarının hiddetinden korkarlardı. Gene de Hâle, kazayı açıkça anlatmanın en iyi çare olacağını söylüyordu. Fakat Erhan nedense, «zaman kazanmak» istiyordu. Şöyle bir karar verdiler: Erhan yukarı çıkıp saat altıya kadar uyuyacak, sonra Hâle onu uyandıracaktı. Dükkâna inip mankenin elbisesini giyerek vitrinde yerini alacaktı.

Kararlaştırdıkları gibi yaptılar. Erhan çocuk mankenin üstündekileri giydi. Hâle onu öbür mankenlere benzetmek için yüzünü talkla hafifçe beyazlattı, yanaklariyle dudaklarını kırmızı krepon kâğıdiyle boyadı. Her ihtimale karşı, trençkotun kukuletesini gözlerine kadar indirdi. O sırada yukarıda çay hazırlamağa kalkan annelerinin:

— Başıma gelenler!... Fareler bu gece tel dolabından neler, neler çekmişler!... diye bağırdığını duydular.

— Hemen bu gece kapan

Kim Biliyor?

1. **Varto nerededir?**
2. **Mahya nedir?**
3. **Stetoskop nedir, hangi işte kullanılır?**
4. **Kızkulesi nedir?**
5. **Merserize pamuk nedir? Bunu diğerlerinden ayıran özellikler...**
6. **Vücudumuzdaki salgı bezlerinin en büyüğü hangisidir? Hangi salgıyı çıkarır?**
7. **Gökyüzüne baktığınızda Mars'la Venüs yıldızını renklerinden ayırabilir misiniz?**
8. **Kaya tuzuyla, deniz suyundaki tuz arasında birleşim bakımından ayrılık var mıdır?**

(Cevabı Sh. 24'de)

kuralım çocuklar.

Dolaptan öteberiyi çeken iki ayaklı farenin o anda zaten kapana kısılmış bir halde olduğunu ne bilecekti! Gerçekten, havasız vitrinde, kat kat giyinmiş, bahar güneşi altında buram buram terliyen, babasının vitrine her yaklaştığında korkudan bayılacak gibi olan Erhan işlediği suçla bunu gizliyerek yaptığı büyük hatayı kat kat ödüyordu.

Başı açlıktan ağrıyor, kulakları uğulduyordu. Öğle paydosunda Hâle, kaş göz arasında bir kutu börekle elma götürdü ona. Erhan bunları görünce dudak büktü.

— Ne yapayım ağabey, sofradan bir şey kaçıramadım! dedi Hâle.

— Kırık mankeni ne yaptın?

— Odamdaki dolaba koydum.

— Ah, bunu bizimkilere belli etmeden tamir ettirsek!

O sırada kasadaki masanın üstünde telefon birdenbire çalınca Hâle yukarı kaçtı, Erhan gene manken oldu. Telefonu İhsan Bey aldı. Kısa süren konuşmadan sonra olanca sesiyle:

— Hanım!... Feriha!... Buraya gel... çabuk!... diye bağırmaya başladı. Karısı telâşla merdivenden inerken :

— Erhan kayboldu! diye haber verdi. Halisköyden bizimkiler telefon ettiler, Erhanın niçin gelmediğini sordular.

Feriha Hanım, arkasından gelen Memo, atölyeden yetişen Aliye Hanımla çırak kızlar hep ağlıyordu. Hâle de, bu işin sonunun ne olacağını düşünerek korkusundan ağlıyordu. İhsan Bey telefon rehberinde Emniyet Müdürlüğünün telefonunu arıyordu. O anda vitrinlerden birinde ağır bir şey düştüğünü duydular.

— Mankenlerden biri yere düştü! diye bağırdı Aliye Hanım, o yana seyirtti.

İhsan Bey aldırmadı bile:

— Hepsi düşse umurumda değil; oğlum bulunsun da...

Birdenbire Aliye Hanımın tiz çığlığı duyuldu:

— Canlı... canlı manken bu...

Kadıncağız sözünü bitiremeden bayıldı, yere düştü.

Açlıktan, korku ve heyecandan başı dönen Erhan da yerde yatıyordu. Bir yandan ayağa kalkmağa çalışıyor, bir yandan:

— Babacığım... ben... ben... Şey... her şeyi anlatacağım babacığım... diye mırıldanıyordu.

Ama anlatacak hali kalmadığı için Aliye Hanım gibi o da kendini kaybetti. Her şey meydana çıkınca İhsan Bey ev halkının korktuklarından daha az hiddet gösterdi. Yalnız Erhan kadar, Hâleyi de suçlu buldu. İki kardeş kırılan mankenin parasını harçlıkları ile ödeyerek yaramazlıklarının cezasını çektiler.

Nihal Yalaza TALUY

Yerfıstığının garip özellikleri

Yeni dünyadan eski dünyaya yayılan bitkilerden biri de yerfıstığıdır. Yerfıstığı baklagiller soyundandır. Tıpkı onlar gibi de protein bakımından çok zengindir. Üstelik içinde bol miktarda yağ da bulunur.

Kristof Kolomb Amerika'ya gitmeden yüzyıllarca önce Amerika yerlileri bu besleyici meyvaya çok önem veriyorlardı. Bunu da Peru'daki çok eski mezarlardan çıkan yerfıstığı kalıntılarından anlamaktayız.

Tüccarlar yerfıstığını Güney Amerika'dan Afrika'ya ve Çin'e taşımışlardır. Bu meyva her iki ülkede de öylesine iyi yetişmeğe başladı ki Afrika'lılar ve Çinliler bunun eskidenberi kendi topraklarının bitkisi olduğunu sanmağa başladılar.

Biz bugün yerfıstığının Güney Amerika'dan dünyanın diğer bölgelerine yayıldığını kesin olarak biliyoruz.

Yerfıstığı baklagiller soyuna bağlı olduğundan çiçeklerinin fasulye ve bezelyeninkilere benziyeceğini anlamak pek zor bir şey olmasa gerek. Gerçekten de çiçek açmış bitki tıpkı sarı çiçekli bezelye gibidir. Ama yediğimiz kabuklu meyvalarının yetişmesi bezelyeninkine hiç benzemez. Bu bitkinin insanı şaşırtan hoş bir özelliği vardır. Taç yapraklar döküldükten sonra çiçek olduğu yerde meyvaya dönüşmez. Meyva belirmeğe başlar ama toprağa girmeden olgunlaşmaz.

Bu yüzden de yerfıstığı meyvalarını toplamak için toprağı kazmak gerekmektedir.

Yerfıstığı bitkisini kendiniz de yetiştirip bu garip özelliği gözliyebilirsiniz. Kavrulmamış kabuklu fıstıklardan alın. Kabuklarını çıkarmadan fazla derin olmamak şartiyle bir saksıya gömün. Bitkinin topraktan çıkması için üç hafta kadar beklemeniz gerekmektedir. Sonra da çiçekleri ve olgunlaşabilmek için meyvaların toprağa girdiğini görebilirsiniz.

BİLMECE BULMACA...

Böyle bir hayvan gördünüz mü? Herhalde görmediniz değil mi? Yalnız siz değil, böyle garip bir yaratığa kimse raslamamıştır. Ressam amca dört hayvanı bir araya getirip sizleri şaşırtmak için böyle bir resim çizdi. Biraz dikkat sarfederek bu 4 hayvanı herhalde kestirebilirsiniz. Eğer biraz güçlük çekiyorsanız size biz yardım edelim.

Gövde ve bacaklar: Ördek
Kanatlar ve kuyruk: Güvercin
İbik: Horoz
Yüz ve gaga: Papağan.

BİRKAÇ BİLMECE

Mini mini kuşlar
Her yeri taşlar
(Dolu)

★

Ufacık adamcıklar
Başında tablacıklar
(Bamya)

★

Dünyayı örter
Denizi örtmez
(Kar)

★

Mavi tavla üstünde
Beyaz güvercin yürür
(Yıldızlı kayık)

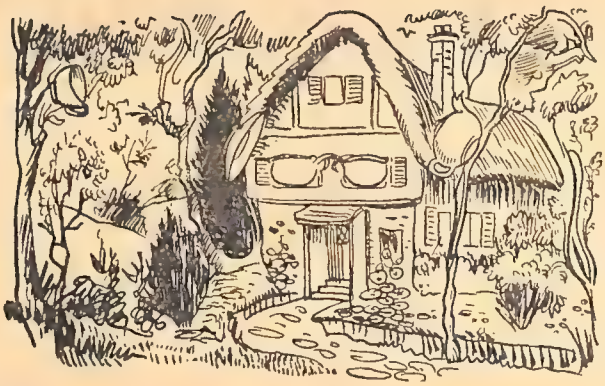

«Yeşil Başlıklı Kız» ın ninesi yeşillikler arasındaki bu şirin evde oturur. Fakat kendisi çok dalgındır. Neyi nereye koyduğunu bir türlü hatırlıyamaz. Nitekim bu defa da gözlüklerini, kanaryasını, fincanını, çaydanlığını, kaşığını, kedisin kaybetmiş. Günlerden beri arıyor, arıyor bir türlü bulamıyor. Siz eve ve çevresine şöyle bir dikkatlice bakın. Bakalım bu kaybedilen eşyayı resimde saklı oldukları yerlerde bulabilecek misiniz?

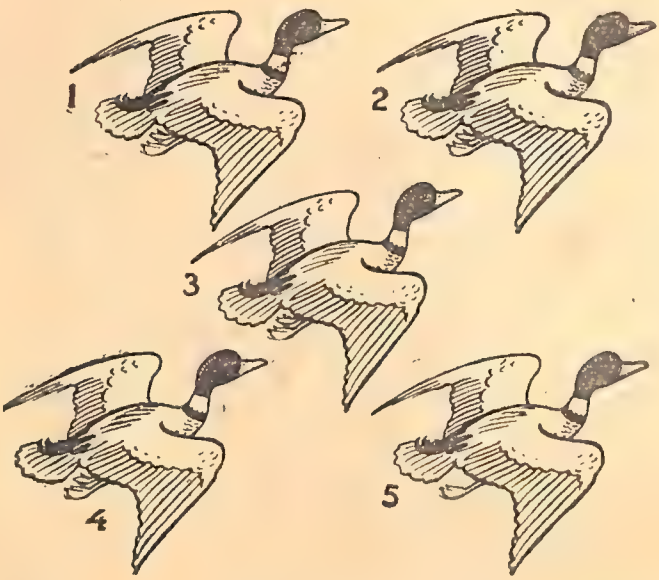

Bu sevimli yaban ördekleri biraz serinlemek için bir göl aramağa çıkmışlar. Hepsi de biribirinin aynı gibi görünüyor ama bir tanesi diğerlerine benzemiyor. Acaba hangisi?

TARİH BOYUNCA İNSANLARI DÜŞÜNDÜREN KONU

UZAY

— 3 —

Newton başarılarının sırrını şöyle özetliyordu: «Ben başkalarından daha uzakları gördüm. Çünkü devlerin omuzlarına tırmandım.»

GÜNÜMÜZÜN uzay yolundaki başarıları yakında bir çok hayalleri gerçekleştirecek gibi görünüyor. Durup dinlenmeden bu alanda çalışan bilginler kendilerinden önceki bilginlerin keşiflerinden, onların bulduğu tabiat kanunlarından faydalanıyorlar. Bütün uzay yolculukları 18 inci yüzyılın büyük bir bilgininin ortaya koyduğu kanunlar göz önüne alınarak hazırlanıyor.

17 nci yüzyılın ortalarında dünya Copernicus, Galileo ve Kepler'in başladığı işi bitirecek yeni bir insan bekliyordu Bu insan onların ortaya çıkardığı yeni evreni idare eden kanunları keşfedecek, yerçekimi denilen esrarlı kuvveti açıklayacaktı. Hareket kanunlarının bulunması insanoğluna uzay yolunu açacaktı. Bu bir dâhinin işiydi. Adı Isaac Newton'du.

1642 yılında İngiltere'de Lincolnshire'da taştan yapılmış bir çiftlik evinde dünyaya geldi. Doğduğunda o kadar ufak ve zayıftı ki yakınları yaşayacağından ümit kesmişlerdi. Ama küçük Isaac Newton hayata dört elle sarıldı. Büyüdü, gürbüz, sıhhatli bir çocuk oldu.

NEWTON'UN ÇOCUKLUK GÜNLERİ

Çocukluk günlerinde arkadaşlarından bir farkı yoktu. O da her çocuğun oynadığı oyunları oynuyor, hiçbir yaramazlıktan geri kalmıyordu. Çok becerikli, hünerli bir çocuktu. Bebek koltukları, sandalyeleri, tekerlekli bir sandalye gibi bazı şeyler yapmıştı. Ayrıca evlerinin yakınındaki küçük akarsuların kuvvetiyle işleyen makineler hazırlamıştı. Kendi yaptığı ufacık bir yeldeğirmeni tıpkı öteki yeldeğirmenleri gibi işliyordu. Newton'un su çarkları ve su saatleri de vardı.

Böyle şeyler yapmak için herhangi bir yerden pratik bilgiler edinince bunları hemen bir deftere not ederdi. O defterde çeşitli boyaları karıştırarak yeni renkler elde etme yolları, bir fişek formülü, balık tutmak için nasıl yem hazırlanacağı gibi şeyler yazılıdır. Bir sayfasına kuşlar nasıl sarhoş edilir diye yazdığı notlar haşarılığını göstermeye yeter. O sıralarda bir gün gelip de İngiltere kıralının kılıcıyla bu haşarı çocuğun omuzuna dokunup onu şövalye yaparak «sör» ünvanını vereceği kimsenin aklından geçmezdi. Çocukluk arkadaşlarından hiçbiri Newton'un uzun ve çeşitli olaylarla dolu hayatı sona erdiği zaman Westminster katedraline gömüleceğini tahmin edemezdi. Çünkü oraya yalnız büyük adamlarla kırallar gömülürdü. Ama bütün bunlar olacaktı. Isaac Newton'un yıllar boyunca içinde gizlenen büyük bir dehası vardı. Onu diğer insanlardan ayıran tarafı buydu.

18 yaşına gelince Cambridge üniversitesine gitti. Orada zamanın en ünlü kitaplarını yazan, yeni keşifler yapan bilginler ders veriyordu. Isaac Newton bir öğrenci olarak kendisine öğretilenleri öğrenirken bir taraftan da kafasını işletiyordu. Üniversitede matematikle karşılaşınca dev zekâsı birden parladı. Lincolnshire'lı basit çiftçi çocuğu iki yıl içinde devrinin bütün matematik bilgisini kafasına yerleştirdi. Ondan sonra bu bilgi hazinesine kendisi de ilâveler yapmaya başladı. Yirmi bir yaşındayken dünyanın en büyük matematikçilerinden biri olmuştu.

1665 de İngilterede büyük bir veba salgını çıktı. Lond-

HANGİSİ DOĞRUNUN CEVAPLARI

1. Kızılırmak, 2. Taşlaşmış reçine, 3. Laktoz, 4. Lidyalılar, 5. 32, 6. Konya.

ra'da binlerce insan öldü. Üniversiteler kapandı. Öğrenciler şehirlerden uzak çiftliklerine kaçtılar. Newton da doğduğu eve döndü.

Lincolnshire'ın basit köylüleri genç Isaac'daki büyük değişikliği hayretle karşıladılar. Eski yaramaz çocuk gitmiş, onun yerine Cambridge'den ağır başlı bir yabancı gelmişti. Bu yeni Newton hiç kimsenin anlamadığı matematik diliyle konuşuyor, güldüğü pek görülmüyordu.

Newton da herhalde orada sıkılmış olmalıydı. Ailesinden hiç kimse onun dünyasına giremiyordu. Çünkü oradaki büyüklerin sizin kadar matematik bilgileri bile yoktu. Newton başkalarının anlamadığı fikirleriyle yalnız kalmıştı. Veba salgınının devam ettiği aylarda büyük keşiflerle sonuçlanacak fikirleri üzerinde düşünmeye başladı. Üniversitede okuduğu zamandan beri tabiat kuvvetlerini idare eden kanunların varlığını sezmeye başlamıştı. O zamana kadar bu kanunların hiçbir özelliği bilinmiyordu. Newton bu kanunları buldu. Matematikle doğru olduklarını ispat etti.

Üniversite yeniden açılınca Newton oraya dönüp ders vermeye başladı. Evinde yaptığı çalışmaları yarım kalmıştı. Zaten keşifleriyle şöhret kazanmak gibi bir arzusu yoktu. Ama arkadaşları bir kitap yazarak bildiği gerçekleri açıklamasını istediler. Newton eserine **«Principia»** adını verdi. Kitap kısa zamanda tanındı. Bütün dünya Newton'un dehasına hayran kaldı. Kendisine şövalyelik ve diğer şerefli ünvanlar verildiği halde Newton bilgisinin temellerini Copernicus, Galileo ve Kepler'e borçlu olduğunu unutmadı. «Ben başkalarından daha uzakları gördüm. Çünkü devlerin omuzlarına tırmandım» derdi.

Newton'un «Principia» adlı eserinden uzay yolculuğu için gerekli bilgiler öğreniyoruz. Bunların başında yerçekimi gelir. Newton, yerçekiminin eskiden düşünüldüğü gibi uzayda bir noktada ansızın sona ermeyip dünyadan uzaklaştıkça yavaş yavaş azaldığını gösterdi.

YERÇEKİMİNDEN NASIL KURTULABİLİRİZ?

Evrendeki her şeyin, en büyük gök cisimlerinden en küçük bir toz zerresine kadar birbirlerini görünmiyen bir kuvvetle çektiklerini açıkladı. Yerçekimi de bir mıknatıs gibi her şeyi gittikçe çoğalan bir hızla dünyanın merkezine çeker. Newton kanununa göre bir uzay gemisinin de kendi çekimi vardır. Dünya ve uzay gemisi karşılıklı birbirlerini çekerler. Dünyada atış yerinde bulunan uzay gemisi yerçekimiyle yerde tutulmaktadır. Yerden ayrılıp uzaya atılmak için kendisi ile dünya arasındaki bu görünmez kuvveti yenmek, yani ona zıt bir kuvvetle karşı koymak zorundayız. Eğer biz daha büyük bir kuvvetle uzay gemisini itecek olursak yerden ayrılır ve hızla hareket eder. Eğer yeter derecede hızlı giderse yerçekiminin etkisinin dışına çıkar ve motorları çalışmasa bile uzayda hareketine devam eder. Gemi yerden ayrılırken yavaş yavaş hızından kaybedecektir, fakat uzaklaştıkça yerçekimi de azalacağı için gemi kolaylıkla yoluna devam eder. Yerden hareket eden uzay gemisi yerçekiminden kurtulmak için saniyede 12 kilometreden daha hızlı gitmelidir.

Hızı bu kadar değilse ne olur? Eğer tam diklemesine atılmışsa geri dönüp yere düşer. Eğer iyi ayarlanmış bir hız ve açıyla atılırsa yerin etrafında elips şeklinde bir yörünge çizer. Yerçekimi gemiyi dünyanın merkezine doğru çeker. Fakat aynı anda gemi yörüngesinde büyük bir hızla gitmektedir. Bu hız uzaklığını kaybetmemesini sağlar. Uzay gemisi böylece dünyanın etrafında bir kere dönerek düşmeye başladığı zaman hareket ettiği yere gelmiş olur. Böyle yörüngeye girebilmesi için uzay gemisinin saniyede en az 8 km. lik

Kendini beğenmiş saat

Bulutlu bir gün kulenin üstündeki gururlu saat yerdeki güneş saatine bakıp dudak bükerek, «Orada öyle boşuboşuna durmak ne aptallık» dedi. «Ben buradayken senin ne değerin var sanki? Güneş olmayınca sen ne işe yararsın ki? Ama ben öylemiyim ya! Gece gündüz, yaz kış demeden durmadan çalışırım. İnsanlara yatacakları, kalkacakları, yemek yiyecekleri vakitleri gösteririm. Tiktaklarımı bir dinle. Bak şimdi saat tam dört. Ya! İşte böyle, sessiz dostum. Senin gündüz olduğundan bile haberin yok.»

Geveze saat, böyle böbürlenirken güneş bulutların arasından sıyrıldı. Ortalık pırıl pırıl oldu. Bizim saat yere bakınca bir daha ağzını açmadı. Çünkü güneş saati kendisinin tam yarım saat geri kaldığını gösteriyordu. Ama öteki onun bu kabahatini yüzüne vurmadı. Böylece gururlu saate övünmenin boşluğunu kibarca göstermiş oldu.

bir hızla atılması gerekir. Eğer uzay gemisi ilk atılışında atmosferin dışına çıkabilmişse binlerce sene yörüngesinde kalabilir. Devrimizde atılan sunî peykler bu kanunlara göre hareket etmektedir.

Bazan peykin yörüngesi atmosfere sürtünür. Sürtünme peykin hızını azaltır. Böylece yüksekliği de azalır, dünyanın etrafında dönerek gittikçe yere yaklaşır. Yoğunluğu yere doğru çoğalan atmosferde milyonlarca hava taneciğine çarpar. Bu çarpışmalar, sürtünmeler o kadar büyük bir sıcaklık meydana getirir ki peyk sonunda bir meteor gibi yanarak yok olur.

Newton'un çekim kanunu yerçekiminin etkisinden kurtulmak için gereken kuvveti hesaplamaya yarar. İşte bu yüzden çok önemlidir. Newton'un diğer kanunları havasız bir boşlukta bir uzay gemisinin nasıl hareket edeceğini gösterir. Bunlara hareket kanunları denir

Şimdi içinde yıldızlar, gezegenler, hava ve hiçbir çekim kuvveti olmıyan bir boşluk düşünün. Bu boşlukta bir uzay gemisi hareketsiz durmaktadır. Boşlukta başka hiçbir cisim olmadığı için uzay gemisine etki eden hiçbir kuvvet de bulunmayacaktır. Uzay gemisinin kaptanının uzayda hareket etmek istediğini düşünelim. Gemisinin motorlarını işletir, gemiye istediği hızı verir. Ondan sonra motorlarını durdurduğu halde gemi aynı hızla yoluna devam eder. Gemiye etki eden hiçbir kuvvet olmadığı için hiç durmadan, gittiği yönden sapmadan hareket edecektir. Eğer kaptan sola veya sağa dönmek isterse yapacağı şey motoruyla gemiye o yönde bir kuvvet vermek olacaktır. İstediği hızı elde edince artık motorunu işletmeden gider. Bu durumda gemi Newton'un birinci ve ikinci hareket kanununa uymuş olur.

Boşlukta uzay gemisini hareket ettiren motor nasıl işliyecektir? Bu sorunun cevabı Newton'un üçüncü hareket kanununda bulunur Bu kanuna «eşit ve zıt kuvvet kanunu» da denir. Feza gemisinin motorunun içindeki bir depodan gelen havayla yakıt yanar. Yanmadan çıkan sıcak gazlar her yöne doğru basınç yaparlar, ama motorun yalnız arkasında bir açıklık vardır. Bu yüzden gazlar motoru bu yönde itemezler. Buna zıt yönde, yani öne doğru iterler. Böylece gemi de öne doğru hareket eder. Sıcak gazlar motorun arkasındaki açıklıktan dışarı çıkarlar.

Sir Isaac Newton üçüncü hareket kanununun bir uzay gemisinin havasız boşlukta hareket etmesini sağlıyacak tek şey olduğunu biliyordu. Bunu kitabına şöyle yazmıştı: «Bu prensip insanlığın gelecek yüzyıllarda yıldızlara gitmesine imkân verecektir.»

Semra ÖZİN

29 EKİM

Durmadan dalgalan şanlı bayrağım,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.
Ufuklar gül açsın, gülsün toprağım,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Ağaçlar bezesin, dallar süslensin,
Bahçeler donansın, güller süslensin.
Ata'nın açtığı yollar süslensin,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Yurt için savaşmak bir şanlı düğün,
Yaşamak duygusu her şeyden üstün,
İstiklâl sevdası ufkumuzda gün,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Tarihe sığmayan şanlar Türk'ündür,
Ölümden korkmayan canlar Türk'ündür,
Bayrağa renk veren kanlar Türk'ündür,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Kanını toprağa katanımız var,
Bayrağın altında yatanımız var,
Destanlar kaynağı vatanımız var,
Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Uluğ TURANLIOĞLU

yüzden çekirdeğinde iki artı elektrik yükü bulunan bir atomda bunlara karşılık iki ayrı yörünge üzerinde dolaşan iki eksi elektrik yüklü elektron bulunur. Hidrojen atomundan başka bütün atomların yapılarına giren nötronların bu elektrik dengesine hiç bir etkileri yoktur. Şimdi şöyle bir şey düşünebiliriz:

Çisimleri meydana getiren atomların proton, elektron, nötron sayıları belli olduğuna göre bunları istediğimiz gibi düzenliyerek bazı maddelerden altın, demir, oksijen gibi çeşit çeşit şeyler elde etmek işten bile değildir. Bu düşünce fikir olarak doğru olduğu halde daha uygulanamamaktadır. Yine de bu yolda hayli ilerlemiş sayılırız. Çünkü bugün özel şartlar altında ve özel araçlarla atom çekirdekleri proton veya nötron bombardımanıyla parçalanmakta, yeni yeni cisimler meydana getirilmektedir.

Basit gibi görünen bu değişim aslında pek öyle kolay değildir. Bir defa atom çekirdeği pek küçüktür. Bunu ondan daha da küçük olan proton veya nötronlarla parçalamak havadaki toz parçacıklarını gelişigüzel ateş ederek kurşunla vurmağa çalışmaya benzer. Atomun içindeki büyük boşluk da bu mercimeklerin çekirdeğe ulaşmasına engel olur. Atom çekirdeğini bir tenis topu büyüklüğünde farzedersek elektron bundan 15 km. uzakta bulunan bir fındık durumundadır. Bilginler yıllarca uğraşarak bütün bu güçlükleri yenme yollarını bulmuşlardır. Bugün de bu konu üzerindeki araştırmalar hızla devam etmektedir.

Eskiden atomun, cisimlerin en küçük parçası olduğuna, artık bunun bölünemiyeceğine inanılırdı. 19. ve 20. yüzyılın kimyacıları ve fizikçileri bu konuyu ele almışlar bu görüşün doğru olmadığını ortaya çıkarmışlardır. Meselâ tabiatta bulunan radyum adlı madde birtakım değişikliklere uğradıktan sonra bildiğimiz kurşun haline gelmektedir. Bu sırada çekirdeğinde birtakım olaylar yer almakta, 88 tane olan protonundan derece derece altısını atarak kurşun olmaktadır. Bu proton atma sırasında da ışıma ve ısı şeklinde büyük bir enerji meydana getirir. Ancak sayılı birkaç cisim bu şekilde kendi kendine bir değişmeye uğrar. Öte yandan cisimler çekirdeklerindeki protonlara yenileri katılarak da değiştirilebilirler.

Yukarıda proton, nötron bombardımanından söz etmiştik. Bu bombardımanlar yalnız atom çekirdeklerine protonlar ekleyip yeni maddeler meydana getirmekte kullanılmazlar, atom çekirdeklerini parçalamakta da uygulanırlar. Her iki durumda da atomun yapısı değişirken büyük bir enerjiyi açığa çıkarır. Bu da adını sık sık işittiğimiz atom enerjisinden başka bir şey değildir.

Gülen OKTAY

KİM BİLİYOR'un CEVAPLARI

1. **Varto Muş iline bağlı bir ilçedir. Muş'un 50 km. kuzeyindedir. 40 köyü kapsıyan merkez bucağından başka Karaköy ve Üstükran adlı iki bucağı daha vardır.**
2. **Ramazan gecelerinde birden fazla minareli camilerde iki minare arasına ip uzatıp kandil dizerek meydana getirilen resim veya yazı.**
3. **Stetoskop göğsü dinlemek için doktorların kullandığı bir âlettir.**
4. **Kızkulesi İstanbul'da Üsküdar önlerinde Boğazın suları içinde bulunan tarihî bir kuledir. Ahşap kısmı bir mum yüzünden yanınca 18. yüzyılda Üçüncü Ahmet devrinde bir daha böyle bir tehlikeyi önlemek için taştan yapılmıştır. Bugün bir deniz feneri olarak kullanılmaktadır.**
5. **Pamuk % 20 - 25 sodyum hidroksit veya potasyum hidroksit eriyiği içinde bırakılır. Sonra çıkarılarak temiz su ile çalkalanır. Bu işlem sonunda pamuk ipek gibi parlak ve çok sağlam bir hal alır. Bundan yapılan iplik de diğerlerinden sağlam ve parlak olur.**
6. **Karaciğer. Yağların sindirimine yarıyan safrayı salgılar.**
7. **Yeryüzündeki bir gözleyici Mars'ı kırmızıya yakın bir renkte görür. Venüs ise beyaz olarak görünür.**
8. **Hayır. Yer kabuğunun bazı kısımlarındaki kaya tuzu depoları, genel olarak, denizin kabarıp kara içlerine sokulması sırasında deniz suyundaki tuzun ve diğer maddelerin çökelmesiyle oluşur. Deniz çekildikten sonra geride bu tuz yatakları kalır. Birleşim bakımından, ikisi de, kimya dilinde sodyum klorür denilen maddeden meydana gelirler.**

Yünlü giyecekler vücudumuzu niçin sıcak tutarlar?

YÜNLÜ kumaşların vücudumuzu sıcak tuttuğunu günlük gözlemlerinize dayanarak söyliyebilirsiniz. Ama niçin ısıttığını açıklıyabilir misiniz? Dahası var: Yünün en iyi ısıtan madde olduğunu kesinlikle biliyor musunuz?

Bu sorulara cevap vermeden önce ufak bir deney yapalım.

Üç küçük kavanoz alın. Bunları sıcak suyla doldurup ağızlarını sıkıca kapatın. Üstlerini kurulamayı da unutmayın. Sonra birine yün çorap, diğerine pamuk çorap geçirin. Üçüncü olduğu gibi kalsın. Anladınız ya kavanozlara elbise giydiriyoruz. Birisi yünlü, birisi pamuklu giydi. Öteki de çıplak.

Şimdi üçünü de serin bir yere koyun. Yarım saat sonra çorapları çıkarın. Hangisi en sıcak? Yün çorap giyen şişe hemen hemen hiç soğumamış. Gözlemlerimize dayanarak verdiğimiz cevap doğruymuş.

Artık giyeceklerimiz arasında en çok yünlülerin ısıttığını kesin olarak söyliyebiliriz.

Şimdi vücudumuzu düşünelim. Şişelere koyduğumuz su gibi o da sıcaktır. Tabii onu ateşte ısıtmayız. Vücut ısısı besinlerin yanmasından doğar. Bu arada etrafına verdiği sıcaklık, yani ısı kaybı, meydana gelen ısıdan fazlaysa üşürüz. Giydiğimiz elbiseler sıcaklığın dışarıya çıkmasını önlerler.

Sanıldığı gibi yün, vücudu ısıtmaz. Yaptığı, ısı kaybını önlemektir. Bu yüzden yüne ısıtıcı değil, sıcaklığı koruyucu demek daha yerinde olur.

Şimdi de niçin sıcaklığı diğer maddelerden çok daha iyi koruduğunu anlamağa çalışalım. Yün liflerinin arasını hava doldurur. İşte, yünün sıcak tutmasının bütün esrarı budur. Bu size biraz garip geldi değil mi?

Her halde gözlerinizle görürseniz bir diyeceğiniz kalmaz. Su dolu bir bardağa yünlü kumaş parçası koyarsanız dibine batmayıp yüzdüğünü görürsünüz. Bir kalemle bastırırsanız kabarcıklar çıkar. Sonra da artık yukarı çıkmaz. Bu da onu yukarı iten kuvvetin kabarcıklar içindeki hava olduğunu açıkça gösterir.

Bütün bunlardan şu sonuca varırız: Yünlü kumaşların dokumaları arasına giren hava, bir örtü gibidir. Böylece vücudumuzla elbise arasında hareketsiz bir hava duvarı meydana gelir. Bu da ısının kaybolmasını önler. Demek ki iyi ısıtan bir kazak en fazla hava saklıyanıdır.

Tüylü hayvanlar da bu özellikten faydalanmasını biliyorlar. Meselâ kuşlar hava soğuyunca gagalarıyla tüylerini kabartıp aralarına daha fazla hava girmesini sağlarlar. Böylece vücut ısıları etrafa yayılmaz.

Bazı pencerelere niçin çift cam takıldığını düşünmüşsünüzdür. Her halde artık bunun karşılığını daha iyi verebilecek durumdasınız.

HANGİSİ DOĞRU?

1. **Türkiyenin en uzun nehri hangisidir?**
   Fırat - Sakarya - Kızılırmak
2. **Kehlibar nedir?**
   Kıymetli bir taş - Taşlaşmış reçine - Bir maden
3. **Sütün içindeki şekerin adı nedir?**
   Laktoz - Sakkaroz - Glikoz
4. **Tarihte ilk defa hangi devlet parayı icat etmiş ve kullanmıştır?**
   Fenikeliler - Lidyalılar - Yunanlılar
5. **Normal, yetişkin bir insanın ağzında kaç diş vardır?**
   28 - 30 - 32
6. **Yüzölçümü bakımından en büyük ilimiz hangisidir?**
   Sivas - Konya - Ankara **(Cevabı Sahife 18'de)**

GEORGE STEPHENSON

İLK Lokomotif Treni

1788. Kuzey İngilterede Wylam kasabası tarlalarında

Ben bittim artık!

Ama sulamak lazım; yoksa mahsul alamayız! Ah bu su derdi...

Hey komşu, sular kendiliklerinden tarlalara yayılsa sevinmez misin?

Ertesi gün

İşte size bir su dolabı! Gazetede gördüğüm resme bakarak yaptım.

Aferin George! Ne akıllı ne hünerli çocuksun sen!

Al oğlum bu erzakı anene götür

Bu beş şilinç de senin kendin için!

16 yaşında. George bir madeni ocağında ateşçilik eden babasına yamak oldu.

Anlaşılır şey değil bu! Yeni tulumba suyu çekmiyor! Neden acaba?

Mühendis Bey, galiba iyi

— monte edilmemiş de ondan

George! haddini bil! Lafa karışma!

Yani ben sanatımı bilmiyorum mu demek istiyorsun?

Hayır aşla! Ama insan dalgınlıkla yanılabilir

İmalcı genç işçi bütün gece uğraştı. aksilik eden tulumbayı baştan aşağı söktü.

Ertesi gün.

Yukardakiler tulumbayı işletebildiler demek

Su durmadan akıyor yahu!

Su çekme subapı ezilmişti....

İyice anladım. Bu çocukta makinacı dehası var!

Tulumba işini çok geçmeden Madenin Müdürü de duydu.

Oğlum, sen pek zeki bir çocuksun. Al bu kitapları, oku, çalış da yüksek meslekleşe hazırlan.

Teşekkür ederim. Sevine sevine çalışacağım ama ilkin okuma - yazma öğrenmem lazım.

Ondan sonra bu yaman çocuk gecelerini hep çalışıp öğrenmeye verdi.

Aradan on yıl geçti. George Stephenson şimdi büyük bir maden ocağında muhendisdir.

Ne kadar zahmet çekiyor, şu zavallı hayvanlar.

Hem en çoğu da ağaç raylar yüzünden. Ağaç raylar çabuk eğrilip çarpılıyor.

Ağaç ray yerine neden demir ray kullanmazlar?

Şaka mı söylüyorsunuz, beyim? Demir üstüne demir oturmu hiç? Tekerlekler dönemez, kayar sonra...

Fakat birkaç hafta sonra.

Bakın yükün ağırlık basıncı tekerlekleri demir raylara nasıl «yapıştırıyor». Demir ray üzerinde vagonları hayvanlar kolay çeker, az hayvanla çok iş yapılır.

Bir gün.

Pek dalgın görünüyorsunuz...

Evet... Şu tip yolcu arabalarının 20'sini birden tek bir makina çekip yürütemez mi diye düşünüyordum.

Ve 25 Temmuz 1814 de ilk tekerlekli - makina sekiz vagon kömürü çekip götürüverdi.

Evet, gidiyor!
Yürüdü ya! Benim istediğim zaten bu idi!- İşte yürüyor!
Ama yarışırsak ben onu geçerim! ...
Kendi kendine yetişen bu yorulmak bilmez adam Icadını mükemmelleştirmeğe çalışıyordu. Pease adında birinin yeni bir demiryolu döşiyeceğini öğrenince...
Mr. Pease, vagonları at yerine lokomotifle yürütün, çok kârlı çıkarsınız.
Tarlalar arasında mı? Ya karşıya bir inek çıkarsa... netice korkunç olmaz mı?
Evet... inek için
Ama pazara gitmek için çok pratik doğrusu.
Zavallı adam! Birkaç saniye içinde bütün yolcuların zehirli dumandan bunalıp öleceklerini bilmiyor?
Ama bir taraftan da arabacılar loncası halkı kışkırtmağa başlamıştı.
Hemşeriler! aldanıp kendinizi avutmayın. Bu çelik canavarın dumanı hayvan sürülerimizi kırıp geçirecektir.
Nihayet 25 Eylül 1825 de önde lokomotifi ile, ilk tren ortaya çıktı.
Baba, insanla ve tüccar malı ile dolu bu kadar vagonu bir makinanın çekip götüreceğine sahiden inanıyor musun?
Hiç merak etme Robert, makineyi ben kendim kullanacağım
İzin için Polisçe şart koşulan bütün tedbirler alındı mı?
Mükemmel surette
600 coşkun yolcu, bir hücumda vagonlara doluverdi.
Savulun! Savulun!
Önde elinde bayrakla yol açan bir atlı ile, lokomotif harekete geçti.

Posta arabalarının en hızlı gideni de, aynı zamanda, yola atıldı.
Dönemeçte arkamıza bağlanın da çekip götürelim sizi!
Haydut! Arabamın senin cehennemlik makinadan daha hızlı gittiğini göstereceğim sana!
Haydaaaa!!! Posta arabasını geçtik!
Saatte en az 25 km. yapıyoruz! Hız insanı sarhoş ediyor!
Ve halk için açılan ilk demiryolu treni, böylece, Darlington'dan kalkıp önceden belirtilen saatte, tam vaktinde Stockton'a ulaştı.
Marc Séguin adında bir Fransızın icadı olan borulu kazanlar lokomotiflerin çekme gücünü ve hızını çok arttırdı.
Robert, şu Seguin'in icat ettiği borulu kazan bizim makinenin hem çekme gücünü, hem hızını iyice arttıracaktır
Dört yıl sonra bir yarışmada Stephenson'un, oğlu Robert'le birlikte yapıp «Roberts» adını verdikleri lokomotif, yarışan öteki beş lokomotifin beşini de geçerek birinci oldu.
George Stephenson'un zekâsı, azmi ve çalışkanlığı, zamanının yenilik düşmanlarını yendi. Onun yapıp işlettiği ilk lokomotifli demiryolu treni ile dünya tarihinde yeni bir devir açılmış oldu.
Son

Küçük Balıkçı

OKTAY'ın babası balıkçıydı. Balıktan kazandığı parayla evini geçindiriyordu. Okullar tatil olunca Oktay'ın ağabeysini de yanına yardımcı alırdı. Oktay da onlarla birlikte gitmeğe can atardı, ama babası işimize engel olur, diye bir türlü götürmek istemezdi.

Bir sabah peşlerine takılıp iskeleye gitti. Bir ara çekine çekine, «Ne olur babacığım ben de sizinle geleyim» diye yalvarmağa başladı.

Babası hemen,

«Olmaz, bu yıl olmaz. Biz çok açılıyoruz. Daha çok ufaksın. Gelecek yaza bir düşünürüz» deyip sandala atladı

Onlar gözden kayboluncaya kadar durup arkalarından baktı. Sonra etrafında kaynaşan kalabalığa döndü. Kimisi durmadan bir aşağı bir yukarı gidip geliyor, arkadaşlarıyla çene çalıyor, bir kısmı da balık tutuyordu. Öyle olta sopaları filân da yoktu. Ucunda bir çengel bulunan uzunca bir ipi denize atıveriyorlardı.

Oktay onları epeyce inceledikten sonra, kendi kendine,

«Balık tutmak için denize açılmak gerekli değilmiş. İskeleden avlanmak çok daha kolay» deyip eve koştu. Bir tomar olta ipiyle birkaç olta iğnesi aldı.

Tahta iskelenin kenarında durup suyun derinliğini incelerken aklına babasının sözleri geldi. Ona, «Sakın kenarda durma, düşersin» diye tembihlemişti. Hemen geri çekildi. Durduğu yer tehlikesizdi, ama oradan da balık avlanmazdı. Ne yapacağını düşünürken arkasından bir ses duydu:

«Balık mı tutacaksın yavrum?»

Oktay başını sallayıp,

«Evet, amca» dedi.

Bu defa öteki, «İyi ama hani oltanın yemi nerede?» dedi.

Bu, oktay'ın hiç aklına gelmemişti. «Böyle atsam tutamaz mıyım» diye sorunca adam gülmeğe başladı.

«Sen çok yaşa emi» dedi. «Yem olmazsa balık gelir mi hiç? Dur ben sana kendiminkinden biraz vereyim.»

Yem kutusunu açıp küçük küçük doğranmış balık etlerinden birkaç parça uzattı :

«Bunları oltana tak. En iyi balık yemidir. Mutlaka birkaç tane yakalarsın.»

Oktay sevinerek adamın verdiklerini alırken bir yandan da, «Çok teşekkür ederim, amcacığım. İrisinden yakalarım inşallah» diyordu.

Adam gülerek,

«Deniz kocaman balık dolu delikanlı, dedi. Şansın açık olsun.»

Oktay yemi oltasına taktıktan sonra etrafını araştırmağa koyuldu. İskelenin kenarına gitmeden avlanabileceği bir yer arıyordu. Birden gözüne tahtaların birindeki büyükçe bir budak deliği ilişti. Diz çöküp üstüne eğildi ve içeriye baktı. Aşağıda su yemyeşil ve cam gibi saydamdı. Oldukça da derindi. Ufak dalgalar iskeleyi destekliyen direklere çarpıp kırılıyorlardı. İstediği gibi bir yer bulmuştu. Oradan rahat rahat balık avliyabilirdi.

Oltayı delikten içeri soktu. Epeyce derine gidinceye kadar iplik verdi. Sonra oturup beklemeğe başladı. Arasıra ipi çekip balık geldi mi diye bakıyor, yemin yerinde durduğunu görünce tekrar suya daldırıyordu.

Aradan epeyce zaman geçti. Beklemekten usanmıştı. Karnı da iyice acıkmıştı. Bu işten vazgeçmeğe karar verdi. Tam ayağa kalkarken ip aşağıya doğru kuvvetle çekildi. Tekrar oturdu. Dikkatle elindeki ipe bakmaya başladı. «Bu kadar çok sarsıldığına göre bizimki büyük olsa gerek» diye söyleniyordu.

Sabahtan beri iskeleden balık tutanların ne yaptıklarına iyice dikkat etmişti. Artık ipi nasıl idare edeceğini biliyordu. Balık oltayı çektikçe elindeki tomarı açıp ip verdi. Sarsıntılar yavaşlayınca balığın yorulduğunu anladı. Bu defa ipi sara sara avını yukarı çekmeğe başladı. Ağırlığına bakılırsa oldukça iri bir şeydi. Çekti, çekti, çekti. Parmakları kıpkırmızı olmuştu. Avuçlarının içi acıyordu.

Arkadaşlarına doğum günlerinde Doğan Kardeş kitapları hediye edersen onları çok sevindirmiş olursun.

Orada dolaşan birkaç kişi çocuğun balık tutmağa çalıştığını görünce gülmeğe başladılar. Oktay ortada komik bir şey olmadığı halde bir sürü insanın başına toplanıp kendisine alaylı alaylı bakmalarına bir türlü mâna veremiyordu.

Eğilip oltanın ucunda ne var diye bakınca koskocaman bir balık gördü. Öyle iriydi ki, budak deliğinden imkânı yok çıkmazdı. Birden yüzü karıştı. Bu defa ne yapacağını düşünmeğe koyuldu. Tam o sırada sabahleyin kendine yem veren Ahmet amca yanına geldi. Oktay'ı üzgün görünce,

«Ne var? Ne oldu?» diye sordu. Çocuk dertli dertli, dedi ki :

«Balık büyük, buradan çıkmaz. Tekrar denize atmak da istemiyorum. Şaşırdım kaldım.» Adam da eğilip delikten baktıktan sonra,

««Yaa» dedi. «Oldukça iyi. Sen şimdi ipi sal. Hayvan suyun içine girsin. Ben bir kayık bulup gelinceye kadar öyle tut.»

Oktay, yardımına koşan bu iyi yürekli amcaya teşekkür ederek dediklerini yapmağa çalıştı. Artık parmakları kanıyordu Çok yorulmuştu. Gözünü delikten ayıramıyordu. Geçen bir iki dakika birkaç saat gibi geldi. Nihayet sandalı gördü. Ahmet amca ipi tutup balığı çıkardı. Daha çocuk oltasını toplamadan da gülerek balığı uzattı.

Artık bizim küçük balıkçının sevincine diyecek yoktu.

«Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum amcacığım» deyip balığa atıldı. «Siz olmasaydınız kendi başıma dünyada bunu yakalıyamazdım.»

Adam,

«Balıkçılar her zaman birbirlerine yardıma koşarlar» deyip uzaklaştı.

Az sonra Oktay denizin kıyısında kocaman balığını sallıya sallıya yürüyordu. Arkasından babasının,

«Oktay, balık kimin?» diye seslendiğini duyunca durdu. Göğsü kabararak :

«Kimin olacak, benim. İskelede büyük bir delik var ya, işte oradan yakaladım» dedi. Sonra o gün yaptıklarını, Ahmet amcanın nasıl yardım ettiğini teker teker anlattı.

Babası iyice dinledikten sonra,

«Ya» dedi, «demek böyle. Bu koca balığı bir delikten yakaladığına göre, sandaldan kimbilir neler tutarsın? Sen usta bir balıkçıymışsın da bizim haberimiz yokmuş. Hazırlan, yarın hep beraber balığa çıkıyoruz.»

GÜNEŞ SİSTEMİ HAKKINDA BİLDİKLERİMİZ

— **Güneşten daha sıcak yıldız var mıdır?**

— Evet. Birçok yıldızlar güneşten hem daha büyüktür, hem de daha sıcaktır. Bazıları güneşten daha büyük oldukları halde sıcaklıkları daha düşüktür.

— **Güneş kendi etrafında dönüşünü ne kadar zamanda tamamlar?**

— Dünyaya göre 25 günlük bir zamanda.

— **Güneş, uzayda bulunduğu yeri değiştirir mi?**

— Güneş, uzayda saniyede 320 km. lik bir hızla hareket etmektedir. Bu büyük bir hızdır. Güneş iki saniye içinde bir uçağın bir saatte alacağı yol kadar ilerler. Güneş kendi yörüngesi üzerindeki dönüşünü 200 milyon yılda tamamlar. Bütün güneş sistemi güneşe bağlı olarak uzayda yer değiştirmektedir.

— **Samanyolu gökyüzünde her zaman aynı yerde mi görünür?**

— Dünya güneşin etrafında döndüğü için Samanyolunu her mevsim gökyüzünde başka doğrultuda görürüz.

Kardeşlerimizden

BABAM

Benim, biricik babam,
Evimizi geçindirirsin.
Bana, İngilizce öğretirsin.
Benim sevgili babam.

Levent OLGUN

★

ÇOBAN VE KUZULAR

Mehtaplı bir yaz gecesi
Çoban sürüsünü almış
Dağlardan ve kırlardan
Kuzularla ilerliyor.

Meleyerek koşuyorlar
Küçük kuzular arkadan
Nazlı nazlı gidiyorlar
Işıklı bir ay altından.

Çoban kaval çalıyor
Sürünün en başında
Çıngıraklar ötüşüyor
Kuzuların gerdanında...

Oya ÖRGEN

★

ÖĞRETMENİM

İki aydır görmedim,
Hasretini hep çektim,
Bilsen ne çok özledim
Benim kıymetli öğretmenim.

Banû - Kocamemi

★

ODAM

Küçücük bir odam var
Duvarlar çiziklerle
Dolaplar resimlerle
Yerler lekelerle dolu.

Bakarsanız halıya
Görürsünüz kuş resmi
Şakrak şakrak ötüyor
Bir dal badem üstünde.

Emine GÖREY

★

KANARYAM

Benim bir kanaryam var,
Tüyleri altın gibi.
Cıvıl cıvıl öttükçe
Neş'e saçar her yana.
Biraz ekmek biraz su,
Günlerce yeter ona.

Yavuz KARAKÜÇÜK

UNUTAMADIĞIM HAYVAN

Ben köpekleri çok severim. Annemse onları eve sokmak istemez. Bunun için yalvardım, ağladım sonunda onu kandırmaya muvaffak oldum.

Komşumuzun bahçesindeki beş yavru köpekten kahverengi olanını aldım. Bu çok güzel bir köpekti. Adını Top koydum. Geceleri soğuk olduğu için içerde yatırıyordum. İlk zamanlar ağlar gibi sesler çıkarıyordu. Bana ürkek ürkek bakıyordu. Fakat zamanla alıştı. Babam ona bir kulübe yapmıştı. Gündüzleri kapının önünde durur bizi beklerdi. Bahçeye çıkınca da üstümüze atlar, havlar, oynar oynardı.

Bir gün okuldan dönüşte hâlâ anlıyamadığımız bir hastalıktan Top'u bitkin yatarken buldum. Yanına gittim. Benimle eskisi gibi oyun oynamak istedi; kalkamadı. Gözlerim yaşardı. Başladım ağlamaya. O, bunu anlamış gibi kıpırdadı. Sevgi-acı karışığı bakışlarını yüzüme dikti. Başından hiç ayrılmadım. Biraz sonra öldü.

Aradan o kadar zaman geçmesine rağmen hâlâ onu rüyalarımda görür, sabah bahçemizdeki küçük mezarına gider, ziyaret ederim.

Zerrin KUTLUOĞLU

★

CUMHURİYET

Ey, canımızın parçası
Atamızın armağanı Cumhuriyet
Türkiyenin baş temeli
Yaşasın Cumhuriyet, Hürriyet.

Mehmet AKARCA

BAHAR GELİNİ

Çiçek topladım bahçemizden,
Çelenk yaptım başıma,
Kocaman bir kolye ördüm
Çiçeklerle boynuma.
Oldum ben bir
Bahar gelini.

Serpil Kenber BAŞAK

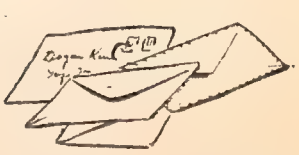

Patatesle resim nasıl yapılır?

Belki de patatesin resim yapmakta kullanılabileceğini hiç düşünmemiştiniz. Bunlarla basit şekillerden çiçekler, ağaçlar, kelebekler daha başka türlü türlü şeyler yapabilirsiniz.

Bunun için gereken bütün malzeme bir bardak dolusu su, keskin bir bıçak, renkli tebeşir, bir de patates.

Önce, meselâ Şekil 1 de gördüğünüz gibi basit şekiller düşünüp elinizdeki patatesten bunları kesip çıkarın. Sonra Şekil 2 de gördüğünüz gibi daha uzunca ve sivri parçalar da yapın.

İlk kestiğiniz basit şekillerin üstünde çentikler yaparak Şekil 3 deki gibi biraz süsleyin. Kestiğiniz parçalar Şekil 4 deki gibi kolaylıkla tutulacak kadar kalın olmalıdır.

Resme başlamak için istediğiniz renk tebeşiri suya batırıp hazırladığınız kalıpların yüzlerine iyice sürün. Sonra da elinizdeki kalıbı kâğıdınıza sıkıca bastırın. Elde ettiğiniz sonuç kullandığınız kâğıdın cinsine göre değişebilir. Baskıların kusursuz olacağını da ummayın. Boya bazı kısımlarda yer yer toplanacak, bazı yerlerde çok silik olarak çıkacak hattâ bazı noktalar bembeyaz bile kalacaktır. Sakın üzülmeyin. Bu sizin acemiliğinizden ileri gelmiyor, patates - tebeşir resminin çekici özelliklerinden biridir.

Şekil 5 de aynı çiçek değişik yapraklarla basılmış olarak görülüyor. İşinize yarıyabilecek daha başka türlü yaprak şekilleri aklınıza gelmiyor mu?

Çiçek sapları incecik kesilmiş bir parçanın kenarıyla basılabilir.

Bütün bunları öğrendikten sonra sıra size geldi. Haydi bakalım yaratıcılığınızı gösterin. Meselâ bir salkım üzüm, sonbaharda yaprakları sarı, kahverengi kırmızıya dönmüş bir ağaç, bir lâle bahçesi, kuşlar ve bunlara benzer türlü türlü tablolar yapıp boş zamanlarınızı da değerlendirin.

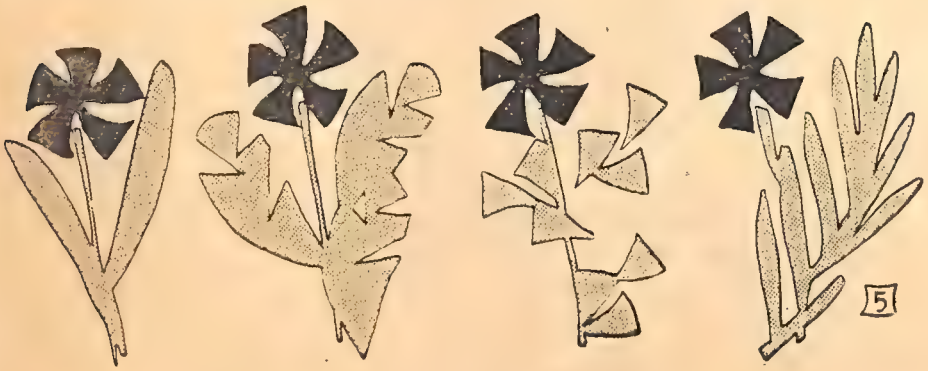

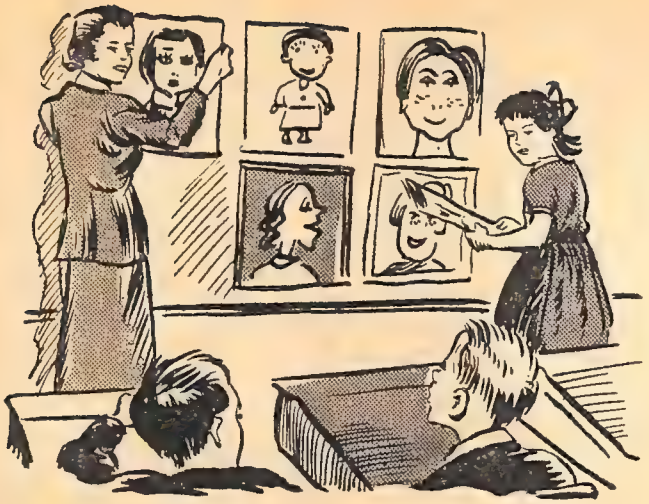

Güleryüzlü Öğretmen

OKULUN ilk günü. Nerede olurlarsa olsunlar bütün öğrencilerin en heyecanlı, en telâşlı, en güzel günleri... Geceleyin gözlerine uyku girmez, sabahı iple çekerler. Daha güneş doğmadan yataktan fırlayıp hazırlanmağa başlarlar. İçlerinde hep geç kalma korkusu vardır. Hızlı hızlı birkaç lokma birşeyler yedikten sonra annelerine, babalarına allahaısmarladık deyip sevinçle yola koyulurlar. Sokaklar pırıl pırıl pabuçlu, tertemiz önlüklü, yakalıklı ve kurdeleli gürbüz, sıhhatli, neşeli çocuklarla dolar.

İşte yine böyle bir gün. Aynı sokakta oturan Ayşe, Fatma, Zeynep çeşmenin başında buluşup birlikte yürümeğe başladılar. Az sonra onlara Ahmet, Ali, Hasan da katıldı. Karabaşla küçük Gül de evde kalmak istemiyorlardı ama ilk günü de olsa ufak çocuklarla köpekler okula alınmadığından biraz yürüdükten sonra istemiye istemiye geri döndüler.

Bizimkiler okula yaklaştıkça sayıları da arttı. Her yıl olduğu gibi birbirlerine tatilde neler yaptıklarını, nerelere gittiklerini, hangi kitapları okuduklarını anlatıyorlardı. Aralarında, akıllarını kurcalıyan bir tek konuyu tartışıp duruyorlardı. O yıl öğretmenleri değişecekti. Eski öğretmenlerini çok sevdiklerinden hayli üzgündüler. Bu yeni öğretmen hiç tanımadıkları bir kimse değildi. Başka sınıfları okuturdu. Bahçede sık sık çocukların oyunlarına katılır, koridorda rasladıklarına tatlı tatlı gülümsiyerek hatırlarını sorardı.

Zil çalınca çocuklar sınıflara doldular. Dört gözle yeni öğretmeni bekliyorlardı. Az sonra o da geldi. Tatlı tatlı gülerek «Günaydın çocuklar» deyip söze başladı. «Bu yıl, pek çok yeni şeyler öğreneceksiniz Okumanızı, yazmanızı ilerletip, en güç aritmetik problemlerini çözebilecek duruma geleceksiniz. Programımız hayli yüklü. Hepimizin yıl boyunca durmadan çalışması gerekiyor. Başarıya ulaştıran tek yol, geçen her dakikayı değerlendirmek, düzenli ve devamlı çalışmaktır. Bugünkü işimiz de derslerimiz kadar önemli: Birbirimizi anlamak ve sevmek. Bunu daha ilk günden başarırsak yıl içi çalışmalarımız çok daha fazla verimli olur. Hepinize başarılar dilerim.»

Önce, hep beraber birkaç okul şarkısı söylediler, sonra öğretmen meraklı bir masal okudu. Ardından yine her zamanki gibi tatlı tatlı gülerek, «Haydi şimdi de biraz resim yapalım» dedi.

Çocuklar buna çok sevindiler. Hep bir ağızdan ne resmi yapacaklarını sordular.

Güler yüzlü öğretmen, «Benimkini» deyince birbirleriyle fısıldaşmağa başladılar. Zeynep usulca Ayşeye: «Ben hiç insan resmi yapamam, kafaları hep armut gibi olur.» Öteki, «Ben de» diye cevap verdi. Öğretmen hepsini duymuştu. «Hepinizin çok güzel resimler yapacağınızı biliyorum. Merak etmeyin hiç kıpırdamadan istediğiniz gibi dururum», diye çocukları cesaretlendirdi.

Resimler bittikten sonra

CUMHURİYET

Korumaya andiçtim
Seni nabzım vurdukça.
Başımızın tacısın,
Varol dünya durdukça.

Hakkı Sunat

öğretmen hepsini topladı. Sıra bunları sınıfta sergilemeye gelmişti. Birer raptiye ile bunları tahtaya iliştirdi Çocuklar da kendisine yardım ediyorlardı. Sıra Ahmedin resmine gelince çocuk öğretmenin yanına sokulup, «Öğretmenim», dedi, «Bunun çenesi çok uzun olmuş. Size hiç benzemiyor. Ne olur kötüleri ayırın. İyilerini asın.»

Öğretmen, «Ben de öyle yapıyorum» deyip çocuğun sırtını okşadı. «Herbiriniz bunları çizerken elinizden geleni yaptınız. Bunlardan iyisi olamaz.»

Tahtadaki resimlerin hiçbirisi diğerine benzemiyordu. Öğretmen kimisinde uzun boylu, kimisinde cüce denilecek kadar kısa, bazısında şişman, bazısında ise zayıftı. Sivri çeneli, tostoparlak yüzlü, burunsuz, boyunsuz, uzun burunlu, şaşı göründüğü resimler de vardı. Hepsini tahtaya yerleştirdikten sonra biraz geri çekilip resimlere uzun uzun baktı. Çocukların yaptıklarından çok memnun olduğu yüzünden belliydi. Sonra onlara dönüp, «Hepsi de tıpkı bana benziyor, hepinize aferin» deyip tebrik etti.

Öğretmen doğru söylüyordu. Gerçekten resimlere bakınca hemen kendisi olduğu söylenebilirdi. Çünkü hiçbirinde öğretmenin o tatlı gülüşü eksik değildi Çocuklar daha ilk günden öğretmenlerine ısınıvermişler, onu çok sevmişlerdi.

ANILAR

I

Ne zaman o eski mahalleden geçsem
- Hani şu çocukluğumda oturduğumuz -
Bir ürperti uyanır içimde
Elim ayağım dolaşır
Gözlerim o cumbalı eve gider.
Kafesleri kırılıp dökülmüş
Pencereler ardından sanırım
Başında beyaz başörtüsü
Nur yüzlü haminnem gülümser
Kapıda sevimli kedimiz Sarman
Yolumu bekler.
Bir saksı fesleğen cumbanın içinde
Saksıda incecik bir çubuk
Çubuğa geçirilmiş yumurta kabuğunu
Gözlerim görmek ister
Bahçesinde evimizin çoluk çocuk
Ah o bir bayram sevinciyle geçirdiğimiz günler.
Ne zaman o eski mahalleden geçsem
Bir tuhaf olur yüreğim nedense
Gözlerim o cumbalı eve gider
Hey gidi elime geçirip yitirdiğim
Su gibi akıp giden önümden
Bir daha geri gelmez günler.

Sabih ŞENDİL

Şehirli Kız

DÜNYADA en çok istediğim şey ata binmekti. On bir yaşıma gelinceye kadar da doğduğum şehirden dışarı çıkmamıştım. Bir gün babam yaz tatilimi Toros'ların eteğindeki küçük bir kasabada oturan halamın yanında geçireceğimi müjdelediğinde sevincimden yerimde duramaz oldum. Bir yandan hazırlanırken, bir yandan da halamın büyük çiftliğini, oradaki çeşit çeşit atları düşünüp duruyordum.

Trenden iner inmez halam beni soru yağmuruna tuttu. Eniştem, «Hanım, çocuğu rahat bırak. Bu uzun yolculuk onu hayli yormuştur. Şöyle biraz uyusun da ondan sonra konuşursunuz,» diye dinlenmemi söyledi. Ben ise çiftliğe varmağa can atıyordum, «Hayır, hayır enişteciğim» diye atıldım. «Hiç yorulmadım. Atlarınıza binmek için sabırsızlanıyorum,» dedim.

Eniştem şaşırarak, «Çiftlik mi?» dedi. «Ne çiftliği?»

Heyecanla, «Tabiî sizin çiftliğiniz,» deyince, halam sırtımı okşıyarak, «Bizim çiftliğimiz yok yavrucuğum,» dedi. «Şu yamaçta ufak bir kulübeciğimiz var.» «Demek sen bilmiyordun. Öyle mi?»

Kafama vursalardı bundan daha iyi olurdu. Bir anda bütün hayallerim kırılıverdi. Ama yine de ne kadar üzüldüğümü onlara belli etmemeğe çalıştım.

Evleri, oturduğumuz apartıman katından da küçüktü. Ama odaları çok ışık aldığından hayli geniş görünüyordu. Hele yatağımı yaptıkları oturma odası çok ferahtı. Öyle kocaman bir penceresi vardı ki, etraftaki manzarayı bütün güzelliğiyle yattığım yerden görebiliyordum. Evin az ötesinden bir dere geçiyordu. Ömrümde onun şırıltısı kadar yumuşak, dinlendirici bir müzik dinlememiştim. Hele yiyecekler... Tazeliklerine, tatlarına diyecek yoktu doğrusu. Halamın nar gibi kızarttığı ev ekmeklerinin üstüne mis gibi tereyağını sürünce ne kadar çok acıktığımı anlıyordum. Burası çok hoşuma gitmişti. Eğer Hasan denilen çocuk olmasaydı kusursuz bir tatil geçirebileceğimi umuyordum.

Hasan bizim yamacın az aşağısındaki büyük çiftliğin atlarına bakan uşaktı. Hemen bundan faydalanmağa karar verdim. Çiftlik öyle bir tek kişinin bakacağı gibi bir yer olmadığından Hasan'a çiftlik sahibi Osman Beyin başka bir yardımcı isteyip istemediğini sorduğumda adam katıla katıla gülmeğe başladı. «Küçük hanım, sen ne diyorsun? bu iş kızların yapabileceği bir şey mi? Hele senin gibi bir şehirli ahırda ne iş görür. Haydi git gezip eğlenmene bak. Ahır, at senin nene gerek,» diye söylenmeğe başladı.

Bu sözlere çok içerledim, ama hiçbir şey beni kararımdan döndüremezdi. Onlara bütün bunların üstesinden gelebileceğimi göstere-

Benim nâçiz vücudum nasıl olsa bir gün toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti ebediyyen yaşıyacaktır.

ATATÜRK

cektim.

Atları sevmeme, yanlarına gidip şeker vermeme izin vermişlerdi. Hattâ Leyleği bile okşuyor, ona avucumdan şeker yediriyordum. Leylek çiftlikteki en güzel attı. Bacakları çok uzun olduğundan ona bu adı takmışlardı. Çok huysuz bir hayvan olduğundan kimse ona binemiyordu. Hasan bile. Ancak çiftlik sahibinin bu ata binmesine izin veriliyordu.

Bu çiftlikte atları saatle kiraya verirlerdi. Hayvanı olmıyan köylüler alıp işlerini gördürdükten sonra getirip parasını öderlerdi.

Geldiğimden beri para biriktiriyordum. Bir gün bir saat ata binecek kadar param olduğunu sevinçle gördüm. Hemen çiftliğe koştum. Leyleğe binmek istiyordum. Osman bey yaşlı, uysal bir at seçti. Arkasından da, «Kızım sen hiç ata binmiş miydin?» diye sordu. Ben hiç binmediğimi söyleyince, «Bu sana verdiğim atla çok çabuk öğrenirsin. Ben Hasan'ı göndereyim de sana nasıl bineceğini göstersin.»

Çiftliğin etrafından hiç ayrılmıyor, atlara bakmak istediğimi o kadar çok tekrarlıyordum ki Osman Bey sonunda beni Hasana yardımcı almağa söz verdi.

Her gün o yaşlı ata binip biniciliğimi iyice ilerlettim. Ama bir türlü Leyleğe binmeme izin vermiyorlardı. O güzel hayvanı gördükçe pırıl pırıl tüylerini okşuyordum. O da bana iyice alışmıştı. Beni her görüşünde şeker istercesine burnunu elime doğru uzatıyordu

Artık köylüler ekinleri tarlalardan kaldırmağa başladıklarından sık sık atları kiralamağa geliyorlardı Osman Beyin başka işleri olduğundan ne o ne de Hasan ortalıkta görülmüyorlardı. Bu yüzden bana da iş verdiler. Görevim hangi atı kime ne zaman verdiğimi, ne zaman geri getirdiklerini kaydetmekti.

Öylesine canla başla çalışıyordum ki Hasan bile şehirli olduğumu unutmuştu. Koca çiftliği bana bırakıp gidiyorlardı. Ömrüm boyunca unutamıyacağım o heyecanlı olay da onların bu güveni yüzünden başıma geldi ya!

Bir gün çiftlikte yalnızdım. Bir çiftçi gelip benden çok hızlı giden bir at istedi. Ona, ata binmesini iyice bilip bilmediğini sormama kalmadan gözleri Osman Bey için eğerlenmiş hazır duran Leyleğe ilişti: «Şunu versene» dedi. Elimden geldiği kadar kibar davranmağa çalışarak, atın kiralık olmadığını anlattım.

O kızgın kızgın, «Ne söylüyorsun?» dedi. «Şehirde çok acele bir işim var. Çabuk şunu ver de gideyim.»

Mal sahibinin bu atı kiraya vermediğini üst üste tekrarladıysam da dinletemedim. Adam hemen hayvanın sırtına atlayıverdi. Ata binişinden öyle usta bir binici olmadığı anlaşılıyordu. Bu işin sonunda bir şeyler olacağını sezmiştim. Leylek de binicinin acemiliğinin farkında olacaktı ki daha adam eğere oturur oturmaz kişneyip şahlanmağa başladı. Sonra da yarışa çıkmış gibi ileri atıldı.

At adamı kendi istediği yere götürüyordu. Ne yapacağımı kestiremiyordum ama belki bir faydam dokunur diye bir ata binip arkasından gitmeğe karar verdim.

Onun en sevdiği şey ilerdeki uçurumun üstünden atlayıp karşıya geçmekti. Yine aynı şeyi yapmağa çalışıyordu.

Ben yetiştiğimde aceleci amca huysuz hayvanın kendisini sırtından attığı dereden çıkmağa çalışıyordu.

O kayalıktan, Leyleği geri döndürmek için bütün ustalığımı, bütün gücümü kullandım. Pantalonumun cebinde her zaman şeker bulundururdum. Onu yatıştıranın şeker mi yoksa, benim yalvarıp yakarmalarım mı olduğunu pek bilmiyorum ama nasıl olduysa sırtına atlayıp onu uslu uslu götürmeyi becerdim.

Bizim aceleci köylü de atı şikâyet etmek ve esvaplarını değiştirmek için benim gelirken bindiğim atla üstünden sular damlıya damlıya arkadan geliyordu.

Çiftliğe vardığımda Hasan da beni aramağa çıkıyordu. Böyle bir ata bindiğimden dolayı ne kadar övünsem azdı. Gerçekten de çiftlikteki leri telâşlı telâşlı görünce biraz gösteriş yapmaktan kendimi alamadım. Atı yavaşlatarak kurula kurula içeri girdim. Çevik bir hareketle yere atlayıp hayvanı bir ağaca bağladım. Olanları, beni dört gözle bekliyen Hasan'la, Osman amcaya başından sonuna kadar anlattığımda Hasan, kendini tutamayıp, «Aferin sana doğrusu» diye bağırdı. «Bu, öyle kızların başaracağı bir iş değil.»

(Devamı Sh. 50'de)

MEŞE AĞACI KAÇ YIL YAŞAR?

Meşe dikildikten sonra 300 yıl büyüyüp gelişir. Bunun ardından gelen olgunluk çağı da 300 yıl sürer. Artık bundan sonra ihtiyarlık devri başlar. Ağaç yavaş yavaş yıpranmağa başlar. Bunun için de 300 yıl geçer. Böylece meşe aşağı yukarı 900 yıl yaşar.

Sağırlığın sebepleri

YAZ, yaz dedik o da geldi geçti. Okullar açıldı, öğrenciler yeni ders yılına yazın kazandıkları güçle, taze kuvvetle girdiler. Sararan yapraklar düştüğü, havalar serinlediği halde, tatil aylarının tadı hâlâ damağımızdadır. Gene de deniz, nehir, göl ve yüzme havuzlarında yüzenler var. Su denen şu tabiat nimetine bir türlü doyum olmuyor. Deniz, göl, havuzlar sayesinde her yıl milyonlarca çocuk uzun kış ayları boyunca kaybolmuş sağlıklarını yeniden kazanıyor, fakat aynı zamanda kimbilir ne türlü kazalarla karşılaşanları da oluyor. Deniz kazalarının hepsi boğulmakla neticelenmez. Bazı küçük ihmal ve dikkatsizlikler de hayat boyunca çekilecek dertlere yol açar. Suyu sevmeyen insan olamaz, o hayatımız, herşeyimiz sayılır, ama gene de su bir sürü âfetlerle insanları tedirgin ediyor. Sâkin sâkin dururken kabarıyor, taşıyor, evleri basıyor, canlara kıyıyor. Tevekkeli atalarımız «Suyun çağlamazından, insanların söylemezinden kork» dememişler.

Geçen gece mışıl mışıl uyurken kapı zilinin çalışı ile uyandım. Tabii anladınız! Doktor amca bu saatte neye uyandırılır? Tahmin ettiğiniz gibi hastaya götürdüler. Gittiğim ev pek uzakta değilmiş. Hasta, boylu poslu aslan gibi bir delikanlı. 14-15 yaşında var. Nasıl inliyor, nasıl kıvranıyor, sizlere anlatamam. Yatakta duramıyor, gözyaşlarını tutamıyor, dindirin şu ağrımı diye acı acı bağırıyor.

— Otur şöyle bakalım oğlum deyip, önüme aldım ve elimi kulağının arkasına götürünce teşhisi koydum: «Otit» yani orta kulağın iltihabı! Ateşine baktım 39. Nabız süratli, dakikada 120 - 130... kulağına el sürdürmüyor. Allahtan evde ilâçlar varmış, kulağına damlasını akıttım, ateşi ve mikropları yenecek antibiyotikleri verdim. Sonra sordum:

— Kulağına su nasıl kaçtı? Yoksa denize mi girdin?

— Evet, pazar günü havanın güzel oluşunu fırsat bilerek denize girdim. Hastalığımın denizle ne ilgisi var Doktor amca?

— Olmaz olur mu! sesine bakılırsa birkaç gündür nezlen de varmış galiba, korkmadın mı hasta hasta denize girmeğe?

— Doğru, girmemeli idim. Ben bunu düşünemedim.

— Tabii kulağına yüzerken su kaçtı, burnundaki nezle mikropları kulağına gitti ve başına iş açtı.

— Peki bu ağrı dinmiyecek, ateş düşmiyecek mi?

— Sıcağı, sıcağına tedbir aldığımız için geçecek. Yalnız şunu bilmelisin ki, sağırlıkların yüzde 10'u otit sonucudur. Yüzme esnasında, hele bilhassa havuzlarda muayyen miktarda durgun bir su içersinde yüzülüyorsa su kısa zamanda bir mikrop kültürü haline geçer. Doğrudan doğruya dış kulaktan veya burun yolu ile orta kulağa giren mikroplu sular, orta kulağı iltihaplandırır, insanın başına türlü dertler açar, en azından sağır eder.

— Yoksa ben sağır mı kalacağım?

— Hayır, şimdi sana verdiğim ilâçlar seni bir iki gün içinde iyileştirecek, korkma ve bir daha da hasta hasta suya girme.

— Peki kulağa su kaçmaması için ne yapmalı?

— Evvelâ yüzerken ağızdan hava alıp burundan vermesini öğrenmeli. Havuzun temizliğinden şüpheleniliyorsa girmemeli, yahut burun delikleri bir pensle kapatılmalı. Nezle iken denize girmek değil, haftalık mûtad banyoyu bile yapmamalı. Aksi takdirde burundaki mikropların su ile beraber tâ orta kulağa kadar gidebilecekleri, insanı hasta edecekleri akıldan çıkarılmamalı...

Dr. Kâmran ŞENEL

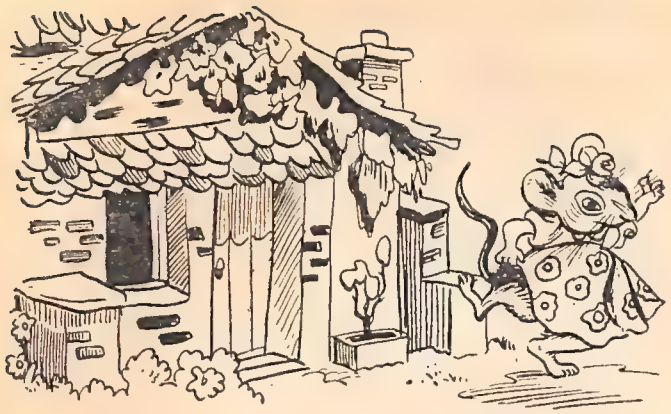

Danseden Fare

KOCAMAN dağın zirvesindeki minik kulübede ufacık bir fare yaşıyordu. Bu fare çok, ama pek çok neşeliydi. Güler, oynar dansederdi durardu. Bizim farenin tek kusuru günlerini, sabahtan akşama kadar, hiç bir iş yapmadan yalnız dans ederek, eğlenerek geçirmeğe çalışmasıydı.

Her sabah kalkar kalkmaz kulağının üstüne kâğıttan kırmızı bir gül takar sonra da kendi uydurduğu şarkıları söyliyerek dansetmeğe başlardı. Oynayıp sıçramaktan yorulmak bilmezdi bu fare.

Bir gün ninesi bu neşeli torununu görmeğe geldi. Yaşlı fare kapıdan girer girmez keskin gözlerini etrafta dolaştırdı. Birden kaşları çatıldı, minik fareyi paylamağa koyuldu:

«Bu pislik içinde nasıl oturuyorsun? Her taraf toz içinde. Niçin evini silip süpürmüyorsun?»

Dansetmekten başka bir iş yapmağa fırsat bulamıyan küçük fare,

«Yapacağım, yapacağım ama bugün olmaz. Akşama tepeden tırnağa temizlerim. Şimdi canım dansetmek istiyor» deyip koşarak kapıdan çıktı Kendini kırlara atınca alabildiğine oynayıp sıçramağa başladı.

Dağın eteğinde ufak bir kasaba vardı. Buradaki mağazanın vitrininde bir hayli zamandan beri kırmızı bir elbise duruyordu. Küçük fare alış verişe gittiğinde onu görünce vitrinin önünden ayrılamazdı «Gülümle aynı renk» derdi. «Ne olursa olsun bunu alacağım.»

Sonunda dayanamıyarak içeri girip parasını ödedi. Yolda sevincinden uçuyordu. Eve gelince hemen giyinip aynanın karşısına geçti,

«Elbisemle ne kadar övünsem azdır» diye söylenmeğe başladı. «Görenlerin gözleri kamaşacak. Şimdi evi temizlemeğe kalkarsam üstüm kirlenir. Ben böyle oturmağa da alıştım. Bir gece sonra yapsam ne olur sanki. Şimdi hemen kasabaya ineyim.»

Kırmızı elbiseli fare gece yarısına kadar oynadı, sıçradı, kasabalılara bütün hünerlerini gösterdi. Ertesi gün öğleden sonra ihtiyar ninesi tekrar çıkageldi. Evin yine eskisi gibi tozlarla kaplı olduğunu görünce günü gününe işini yapmaya alışmamış olan torununa,

«Ne o?» dedi. «Sen yine elini işe değdirmemişsin. Ne olacak bunun sonu?»

Öteki,

«Evet nineciğim. Ama bu gece her tarafı gıcır gıcır temizliyeceğim. Şimdi ben kasabadaki dükkâna gidiyorum.»

Farecik çok geç kaldım deyip son hızla yola koyuldu. Bu defa vitrine elbisenin renginde pabuçlar koymuşlardı. Dayanamayıp onları da aldı. Giyinip süslendi. O geceyi de dansederek geçirdi.

Öğleye doğru uyanınca hemen başucundaki sandalyede duran elbisesiyle pabuçlarına uzandı. O güzel şeyler artık eskisi gibi göz almıyorlardı. Toz içinde kalmışlardı. Oturup pabuçları sildi, elbiseyi silkeledi. Hiç değişmediklerini görünce keyfi yerine geldi. Artık yepyeni şeylerin bile temizlenmezse eski gibi göründüğünü anlamıştı

Bunun üzerine kollarını sıvadı çoktandır bir tarafa bıraktığı süpürgesini, kovasını eline aldı. Çok geçmeden evin her tarafı pırıl pırıl olmuştu. İşlerini bitirdikten sonra yeni elbisesini pabuçlarını giydi. Gülünü de takıp dansetmeğe başladı. Etrafına bakındıkça içi açılıyordu. Temizlenince herşey bambaşka olmuştu. Şimdi gülüyorlardı sanki.

Artık bundan böyle önce işini görüp sonra da eğlenmeğe karar verdi.

EV SAHİBİ OLMAYI KİM İSTEMEZ?

Yapı ve Kredi Bankasının kumbaralı, ikramiyeli aile cüzdanı bir gün sizi de bir ev sahibi yapabilir. Şimdiye kadar Yapı ve Kredi Bankasından bir çok kardeşe apartman dairesi ve zengin para ikramiyeleri çıkmıştır.

Vitamin Kaynağı: DOMATES

Bilim bakımından meyva, bitkinin, içinde tohum olan kısmı diye tanımlanır. Domates de bir meyvadır ama 60 - 70 yıl kadar önce Amerika'da bu yüzden bir hayli tartışmalar olmuştu. O zamanlar Amerika'da dışarıdan getirtilen sebzelerden vergi alındığı halde meyvalar serbestti. Bu yüzden domates getirtenler kendilerinden vergi alındığı için mahkemeye başvurdular. Ama yargıçlar, sofrada yemeklerle beraber yendiği ve onların içine karıştırıldığı için domatesin sebze olduğuna karar verdiler. Bilginler aksini iddia ettikleri halde domates kanun bakımından sebze olarak kabul edildi.

Özel kokulu yapraklara sahip olan bu bitki biraz büyüdükten sonra sarı sarı çiçekler açar. Bunların taç yaprakları dökülür dökülmez çiçeğin yerinde ufacık yeşil bir yuvarlak belirir. Bu bir yandan büyürken bir yandan da kırmızıya döner. Kızardıktan sonra artık koparılıp yenir duruma gelmiş demektir.

Bugün domates yemek alelâde bir şey gibi görünür ama bundan yüz, yüz elli yıl önceleri durum hiç de böyle değildi. O zamanlar bu sıhhat kaynağı bitkiye, zehirli gözüyle bakılıyordu. Meyvaları çok güzel olduğundan evlerde ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirildiği halde yenmiyordu.

Buna ait bir hikâye de vardır. 1820 yılında bir gün Amerika'da Robert Gibbon Johnson adlı bir adam elinde bir sepet domatesle Adliye Sarayının önüne gider. Orada toplanan kalabalığa sepettekilerden ikram ederse de kimse elini sürmez. Adam buna kızarak oturup hepsini kendisi yer. Herkes adamın düşüp ölmesini bekler ama aksine o, hasta bile olmaz.

Günden güne de yanakları kızarır, gürbüzleşir. Adam onlara bunun sırrını şöyle açıklar: Bol bol domates yemek insanı sıhhatli ve hastalıklara karşı dayanıklı yapar.

Amerika'nın bulunuşundan yüzlerce yıl önce, Meksika'daki kızılderililer bu değerli bitkiden faydalanmasını biliyorlardı. Bugün bile Peru dağlarında yabani domates türlerine raslanmaktadır.

Peru, domatesin vatanıdır. Ama bu yararlı bitki dünyanın dört bucağına Meksika'dan yayılmıştır. Çünkü ona gereken önemi Meksikalı'lar vermiştir. Patates gibi bu da Avrupa'ya Amerika'dan geçmiştir. Ama nasıl gittiğini kesin olarak izlemek güçtür. Önce İspanya'ya oradan kuzey Afrika'ya, buradaki bahçelerden de İtalya'ya geçtiği söylenir. İtalyanlar o zaman ona «Altın Elma» adını takmışlardı. Pek çok da çeşitlerini türetmişlerdi. Kısa bir süre içinde domates, İtalyan mutfaklarının demirbaşı olmuştu. Buradan da Fransa'ya ve İngiltere'ye geçmiştir.

Domates bugün bütün dünyada en çok kullanılan besin maddelerinden biridir. Yeşilken turşusu yapıldığı gibi kızardıktan sonra salatası olur, ayrıca suyu içilir, yemeklere katılır ve her mevsimde kullanılmak üzere salçası hazırlanır.

Domates herkes için olduğu gibi özellikle çocuklar için son derece yararlıdır. Çünkü domates çocukların gelişmesinde, kuvvetlenmesinde, canlı ve kanlı olmasında en başta gelen bir vitamin ve besin kaynağıdır.

Dikiş Dikiyoruz

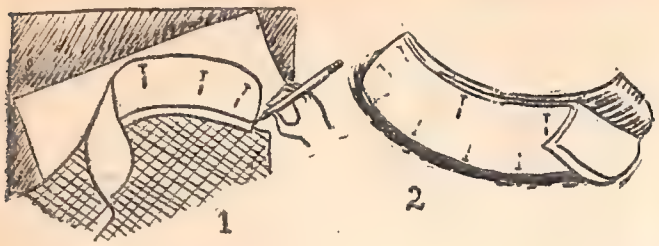

TAKMA YAKA

Aşağıda tarif edeceğimiz şekilde çeşitli kumaşlardan birçok yakalar yaparak kazaklarınızı süsleyebilirsiniz.

Kullanılacak malzeme :

25 cm. beyaz pike

25 cm. beyaz organza, patiska da olabilir.

1 m. ince siyah kadife kurdele.

Elbiselerinizden yakasının biçimini en çok sevdiğinizi alın. Yakayı bir kâğıt üzerine iğneleyip etrafına çizin. İğneleri çıkarıp kâğıdı ortasından katlayın. Kenarlarından 1'er cm. dikiş payı bırakarak kesin. Böylece kendinize bir yaka patronu çıkarmış olursunuz. Bunu kumaşın üstüne koyup ikisi pikeden, biri organzadan üç yaka kesin. Pike yakalardan birini alın. Organza yakayı bunun tersine diğer pikeyi de yüzüne iğneleyin. Dikkat edin pike yakaların yüzleri üstüste gelsin. Bunları kenardan 1 cm. içerden birbirine teyelleyin. Sonra üzerinden makinada yahut makina dikişiyle dikin. Yakanın yuvarlak kısımlarına üçer çentik açın. Bıraktığınız 1 cm. dikiş payının bir kısmını kesin ki içerde pot yapmasın.

Yakayı yüzüne çevirip yine kenardan 1 cm. içeriye sutaşı dikin.

Yakanın boynunuza gelecek kısmında 1 cm. lik dikiş payını işaretleyin. Pikenin bir katını bırakıp, diğer ikisinin ucundan biraz kesin. Resim 4

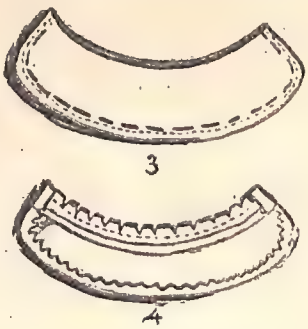

deki gibi çentikleyin. Uzun kalan kısım bunların üzerine gelecek şekilde hepsini birden dikiş payı çizgisinden katlayın. Kenarlarını bastırın.

Kurdeleyi ortasından ikiye bölüp yakanın iki ucuna dikin.

Taktığınız zaman bununla güzel bir fiyonk yaparsınız.

KİTAP KABI

Bu iş için en uygun malzeme sunî deridir, ama sertçe bir kumaş da işinizi görür.

Kap yapacağınız kitabı şekil 1 deki gibi açın, kaç cm. geldiğini bulun, buna iki uç için 2,5 cm. de katlama payı ekleyin.

Sonra kitabın boyunu ölçün, buna da 1 cm. ekleyin.

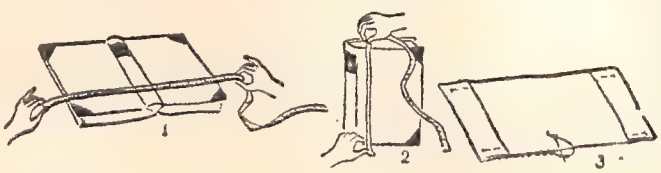

Şimdi sunî deri, muşamba veya kumaşı alın, masanın üstüne yayın. Elinizdeki ölçülere göre kesin. Bunu kitaba geçirip bir prova yapın. Sonra çıkarıp iki uçtaki kat yerlerini iğneleyin. Kenarlarını şekil 3 deki gibi nakış ipliğiyle dikin.

İĞNEYE İPLİK NASIL GEÇİRİLİR?

Makaradan, aşağı yukarı kolunuzun boyunda iplik koparın. Eğer ipiniz çok uzun olursa hemen kendi kendine düğümlenir ve dikiş dikmenizi güçleştirir. Bu düğümü çözmek için de bir hayli yorulur, sinirlenir ve üstelik de zaman kaybedersiniz. Bazan da bunu başaramayıp ipi koparmak zorunda kaldığınız da lur. Bunun için makaradan gereğinden fazla ip boşaltmanız doğru olmaz.

Daima makaradan kopardığınız ucu iğneye takın. Bunu iyice ıslatıp sivriltikten sonra iğnenin gözüne geçirin.

len sirkin gösterilere başlıyacağı meydana gitti. Ortalık hınca hınç doluydu. Gösteriler başlamak üzereydi. Kalabalığı yarıp içeri girmesine imkân yoktu. Hemen aklına sihirli fiyonk geldi. Boynuna geçirdikten sonra, «Şimdi» dedi, «Ortalık istediği kadar kalabalık olsun. Artık ben kolayca istediğim yere girip çıkabilirim... Öyle ki gösterilere katılmak işten bile değil.»

Kalabalığın ortasından süzülüp kendisini meydanda toplu geçit yürüyüşü yapan sirk hayvanlarının yanına attı. Birden atlar başlarını sallamağa başladılar. Çocuğun yanındaki kır at şahlanıverdi. Hayvancağız ortalıkta acayiplik sezmişti ama ne olduğunu göremiyordu.

Arkadan filler geliyordu. Bir süre de onlarla yürüdü. Sonra türlü komiklikler yaparak geçen bir palyaço ile köpeğinin yanı sıra ilerlemeğe başladı. Köpek havayı koklayıp delicesine havlamağa koyuldu. Yüksel onu yatıştırmak için hayvanın sırtını okşayıp, «Bir şey yok, kuçu kuçu» dedikten sonra kucağına aldı.

Seyircilerin şaşkınlıktan ağızları açık kalmıştı. Birbirlerine havada duran köpeği gösteriyorlardı. Çocuk sonra da hayvanı palyaçonun sırtına koydu. Halk bu sihirli numaralara bayılmıştı. Meydan alkıştan inliyordu.

Bu güzel gösteriler devam ederken arkalarındaki yaldızlı arabadan ise korkunç kükremeler geliyordu. Yüksel durup bu arabayı bekledi. Kafesin içinde kızgın kızgın oradan oraya gidip gelen kocaman bir kaplan vardı. Çocuk da arabanın arkasından yürümeğe koyuldu. Kaplan Yükselin kokusunu almış olacak ki ikide bir arka parmaklıklara saldırıyordu Her defasında da demir kapıyı alabildiğine sarsıyordu. Birden çocuğun

gözüne kapı mandalının yerinden oynamış olduğu ilişti. Kimsenin bundan haberi bile olmadığından onu kapamak kendisine düşüyordu. Arabanın üstüne tırmanmak pek zor olmadı.

Tam mandala uzanacağı sırada araba birdenbire sarsıldı. Çocukçağız nasıl olduğunu anlıyamadan kaplan dışarı fırlayıverdi. O anda ortalık karıştı. «Kaplan kaçtı, kaplan kaçtı» diye herkes itişip kakışmağa başladı. Yüksel ne yapacağını düşünüp duruyordu, ama hemen harekete geçmesi gerekiyordu. Bütün cesaretini toplayıp hayvanın karşısına dikildi. «Kafesine, kafesine yürü bakayım!» diye sert sert emirler vermeğe girişti.

Doğan Kardeş dergisini ve kitaplarını okuyarak büyüyen çocuklar daha akıllı, daha bilgili ve daha ahlâklı olurlar.

Hayvan boşluktan gelen bu seslere şaşmış olacak ki olduğu yerde kalıverdi. Bir ara etrafını koklamağa koyuldu. Koklıya koklıya çocuğun yanına yaklaştı. Kaplan ilerledikçe çocuk geri çekiliyordu. Böylece kafesin önüne geldiler. Yüksel artık kaplanın insan kokusunun peşinden gittiğini anlamıştı. Hayvanı kafesine sokmak için önce kendisi girdi. Arkasından da hayvan içeri atlayıverdi. Bunun üzerine Yüksel usulca kapının aralığından dışarı süzülüp mandalı sıkıca kapattı. Ama bu arada, kendisi kan ter içinde kalmıştı. Sıkıntıdan boynundaki fiyongu çıkarıp attı.

Gözlerini açtığında annesinin yorganını örtmeğe çalıştığını gördü. Kadıncağız çocuğun alnında biriken terleri silerken, «Yavrucuğum, korkulu bir rüya gördün herhalde. Uykunda durmadan bağırıp durdun» diyordu.

Muz Şöleni

Çok akıllı küçük bir maymun olan Koko, Asya'nın doğusundaki Filipin adalarında yaşıyordu. Bir gün büyük nehrin kenarında durup etrafına göz gezdirmeğe koyuldu. Karşı kıyıdaki ağaçlar arasında neşeli sesler yükseliyordu. O gün arkadaşlarının kendikendilerine bir muz ziyafeti çekeceklerini hatırladı. Nasıl olmuştu da böyle önemli bir şey aklından çıkıvermişti. Gözünün önüne olmuş, sarı sarı muzlar geldi. Ağzı sulandı. Sonra kendi kendine, «Ben de onların arasına katılmalıyım. Yüze yüze karşı kıyıya geçerim» dedi.

Tam suya atlıyacağı sırada gözüne acayip bir şey ilişti. Bu, yüzen bir kütüğü andırıyordu. İyice baktıktan sonra, «Yok, yok,» dedi, «Hiç de kütüğe benzemiyor. Sakın timsah olmasın?»

Yanılmamıştı. Gerçekten de bu bir timsahtı. Hem de timsahların en sinsi, en kötü kalbli olanı.

Koca gövdesini güzelce suyun içine saklamıştı. Yalnız sivri çenesiyle gözleri dışarda duruyordu. Koko suya atlamaktan vazgeçip, kendi kendine şöyle düşündü:

«Bu ya uyuyor, yahut da beni tuzağa düşürmek için böyle yapıyor.»

Akıllı maymun: «Hey timsah kardeş» diye seslendi. «Bu saatte de uyunur mu? Gerçekten uyuyorsan kuyruğunu salla.»

Timsah yine hiç sesini çıkarmadan kuyruğunu oynatmağa başladı. Koko gülerek, «Aklınca beni yakalamak istiyorsun öyle mi?» deyip olanca hızıyla koşmağa başladı. İlerdeki köprüye varıp güvenle karşı kıyıya geçti. Arkadaşlarını bulup o da şölene katıldı. Güle söyliye tek bir muz kalmayıncaya kadar hepsini silip süpürdüler.

CEMAL NADİR

(Baştarafı Sh. 12'de)

şekilde rahat yaşamağa başladı.

İşte o günden sonra Cemal Nadir'in adı bütün yurda ve yurt dışına yayılmaya başladı.

Çok çalışkan, neşeli, giyimine son derece dikkatli, dürüst, iyi bir aile reisi olan Cemal Nadir'i kendisinden çok eserler beklediğimiz bir sırada, genç denilebilecek bir yaşta kaybettik; ama onun hiç eksilmiyen nükteleri ve çizgileri, adını daima yaşatacaktır...

Enver Naci GÖKŞEN

ŞEHİRLİ KIZ

(Baştarafı Sh. 40'da)

Osman amca atıldı: «Hele şehirlilerin hiç beceremiyeceği bir şey.»

Artık ikisi birden şehirli bir kızın da bu işlerin üstesinden gelebileceğini iyice anlamışlardı.

Bu olaydan sonra ciddî ve metotlu şekilde çalışan bir kimsenin, yapılması en güç sanılan işleri bile pekâlâ başarabileceğine iyice inanmıştım.

Çiftliğin sahibi her gittiği yerde. o kimseyi yanına yaklaştırmıyan huysuz hayvanın benimle arasının çok iyi olduğunu, binicilikteki ustalığımı anlata anlata bitiremiyorlardı.

O günden sonra orada kaldığım sürece hep Leylekle dolaştım. Doya doya, hem de en sevdiğim ata binerek ömrüm boyunca unutamıyacağım eğlenceli bir tatil geçirdim

BU SATIRLARI ANNE VE BABANIZA OKUYUN

Çocuklarını seven, onların geleceğini düşünen ana babalar, yavrularını Doğan Sigorta'nın tahsil ve çeyiz sigortalarına yazdırırlar. Çocuklar için hazırlanan bu sigortalara ne kadar erken başlanırsa elde edilecek istifade o kadar fazla olur.

TİK-TAK AMCA

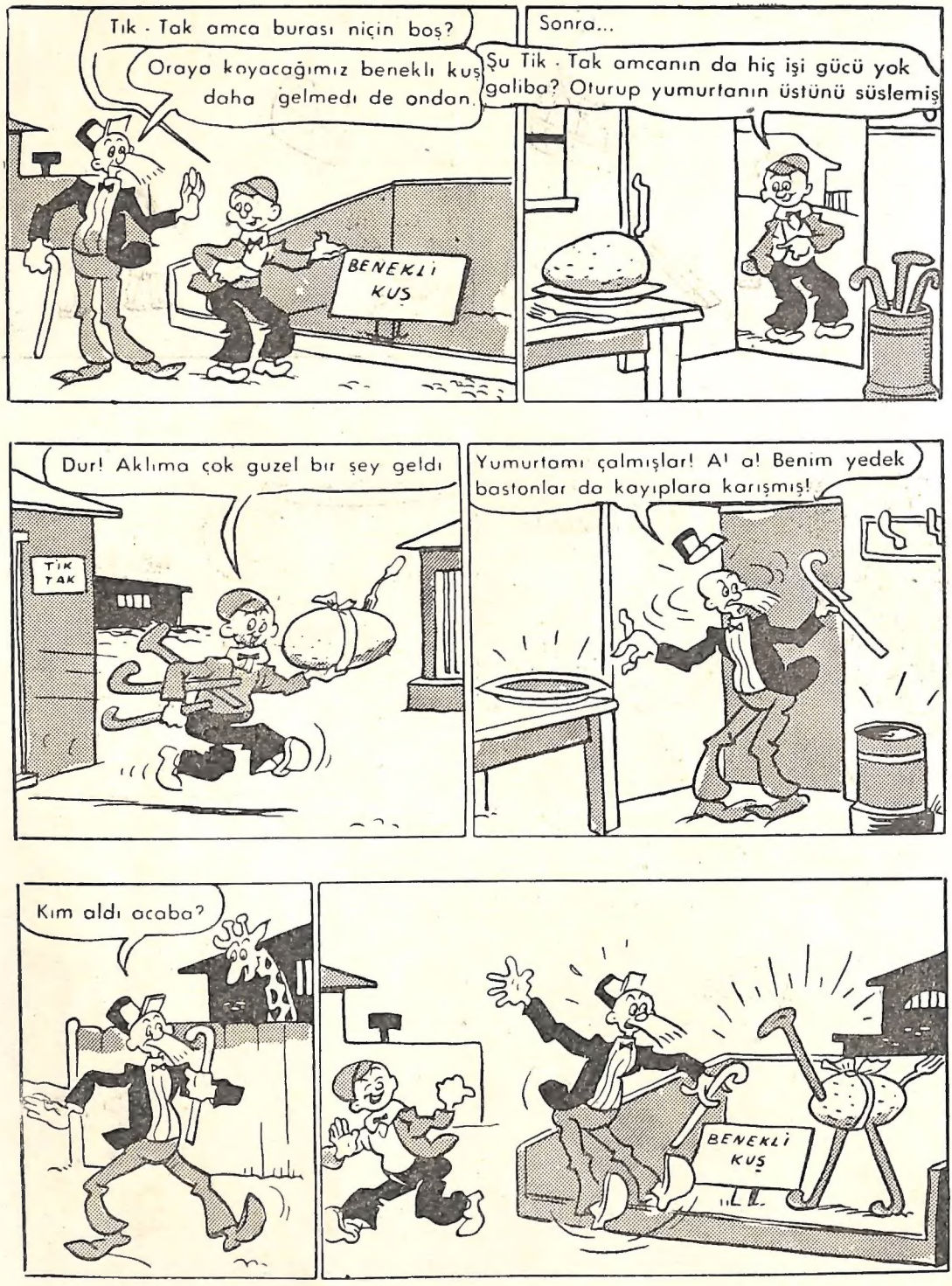
Tık - Tak amca burası niçin boş?
Oraya koyacağımız beneklı kuş daha gelmedı de ondan.
BENEKLİ KUŞ
Sonra...
Şu Tik - Tak amcanın da hiç işi gücü yok galiba? Oturup yumurtanın üstünü süslemiş
Dur! Aklıma çok guzel bır şey geldı
TİK TAK
Yumurtamı çalmışlar! A! a! Benim yedek bastonlar da kayıplara karışmış!
Kım aldı acaba?
BENEKLİ KUŞ

Doğan Kardeş Yapı ve Kredi Bankasının bir kültür hizmetidir.